

7. SINIF DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERS NOTLARI

1. ÜNİTE : MELEK VE AHİRET İNANCI

Görülen ve Görülemeyen Varlıklar

- Varlıklar alemi, gözle görülebilen (maddî) ve gözle görülemeyen (manevî) olmak üzere ikiye ayrılır.
- İnsan, hayvan, bitki, ağaç, taş, gök cisimleri, toprak, su maddi varlıklardandır.
- Melek, şeytan, cin, akıl, sevgi, merhamet, üzüntü vb ise manevi varlıklardandır.
- Melek, şeytan ve cin, gözümüzle göremediğimiz, ancak Allah tarafından Kur'an'da varlıkları bildirildiği için inandığımız varlıklardır.

Kur'an'a Göre Cinler: Cinler, melekler gibi gözle göremediğimiz varlıklardandır. Ancak cinler, insanlar gibi Allah'a inanıp ibadet etmek ve doğru davranışlar yapmakla yükümlüdürler. Hatta Peygamber Efendimiz İslam dinini cinlere de tebliğ etmiş, anlatmıştır.

"Ben cinleri ve insanları, ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zâriyât suresi, 56. ayet)

Yüce Allah, cinleri yalın bir ateşten yaratmıştır. Onlar yaratılışları gereği çok hızlı hareket ederler. Ayrıca geleceği bilemezler.

"Cini de yalın bir ateşten yarattı." (Rahman suresi, 15. ayet)

Kur'an'a Göre Şeytan: Gözümüzle göremediğimiz varlıklardan birisi de kötülüğün sembolü olan şeytandır. Yüce Allah, şeytani da ateşten yaratmıştır. Şeytanın amacı insanı Allah'ın yolundan uzaklaştırmak, ibadetten alıkoymak ve kötü işler yapmaya yöneltmektir. Bunun için de insana vesvese verir, tuzak kurar, insanlar arasına fitne sokar. İnsan kötü bir fiil işlediğinde şeytan bunu ona güzel gösterir.

www.huseyinarasli.com

Şeytanın Allah'a İsyanı: Yüce Allah, ilk insan Hz. Adem'i yarattığı zaman ona akıl, irade gibi üstün vasıflar verdi. Sonra da meleklerin ve İblis'in (şeytanın atası) Adem'e secde etmesini (önünde saygıyla eğilmelerini) istedi. Melekler hemen emre uyup secde ettikleri halde İblis kendisini Adem'den üstün görüp secde etmekten vazgeçti. Böylelikle kibirlenerek Allah'ın emrine karşı geldi ve isyan edenlerden oldu. Kıyamete kadar da insanoğluna düşman olduğunu ilan etti.

"Meleklerle, 'Adem'e secde edin.' demiştik, hemen secde ettiler. Yalnız iblis diretti, kibirlendi, nankörlerden oldu." (Bakara suresi, 34. ayet)

Meleklerle İman

Allahü Teala'nın nurdan yarattığı, gözle görülmeyen varlıklara melek denir. Meleklerle inanmak, imanın şartlarından biridir. www.huseyinarasli.com

Meleklerin Özellikleri ve Görevleri:

Melekler;

- » İnsanlar veya hayvanlar gibi maddi bir bedene sahip değildir.
- » Gözle görülmezler.
- » Yeme, içme, uyuma ihtiyaçları yoktur.
- » Erkeklik, dişilik özelliklerine sahip değildir.
- » Evlenip çoğalmazlar.
- » Çok hızlı hareket ederler.
- » İrade sahibi değildir, sadece Allah'ın kendilerine verdiği görevleri yaparlar.
- » Sürekli Allah'a ibadet ederler, hiç isyan etmezler, günah işlemezler.
- » Farklı şekillere bürünebilirler, örneğin Cebrail (a.s.) bazen Peygamberimize insan şeklinde gelmiştir.
- » Kanatlı varlıklardır.
- » Allah'ın haber verdiklerinin dışında geleceği bilmezler.

Kur'an'da Adı Geçen Melekler ve Görevleri:

Dört Büyük Melek:

Cebrael : Allah'tan aldığı vahiyleri Peygamberlere iletmekle görevli melek.

Azrail : Allah'ın izniyle eceli gelenlerin canını almakla görevli melek.

Mikail : Evrende meydana gelecek doğa olaylarını düzenlemek ve yürütmekle görevli melek.

İsrafil : Kıyamet vakti geldiğinde "sûr" denilen alete üfleyip kıyameti ilan etmekle görevli melek.

Bunların dışında;

Hafaza : Koruyucu melekler.

Kiramen Kâtibin : Sevaplarımızı ve günahlarımızı kaydeden melekler.

Münker-Nekir : Vefat eden insanları sorgulamakla görevli melekler.

Meleklerle İnanmanın Davranışlarımızın Güzelleşmesine Katkısı:

» Yaptığı davranışların, Kiramen Katibin melekleri tarafından sürekli kayıt altına alındığının bilincinde olan bir insan kötülük yapmamaya özen gösterir.

» Melekler insanları her zaman iyi ve doğru davranış yapmaya yönlendirirler.

» Melek inancı insanı kararlı, çalışkan olmaya yöneltir.

» Melekler her zaman insanların iyiliğini isterler.

» Meleklerle inanan bir insan, zorluklar karşısında ümitsizliğe kapılmaz.

Batıl İnançlar

İslam dininin ilkelerine, akla ve bilime aykırı olan, doğru ve gerçek olmayan ve dinde varmış gibi kabul edilen inançlara batıl inanç ya da hurafe denir.

Batıl İnançlar Nasıl Ortaya Çıkar:

- » Toplumda dinî konularda bilgisizliğin çok olması
- » Dinin yanlış anlaşılıp yorumlanması
- » İnsanların gelecek ile ilgili kaygıları
- » İnsanların gizemli şeylere olan merakı
- » Başka din ve kültürlerle ait efsanelerin inanç dünyamıza etkisi

Toplumda Yaygın Olan Bazı Batıl İnançlar:

- » Gece tırnak kesince ömrün kısılacağı inancı
- » İki bayram arasında nikah kıymanın uğursuz olduğu inancı
- » Türbelere çaput bağlandığında dileklerin gerçekleşeceği inancı
- » Kara kedi görmenin uğursuz olduğu inancı
- » 13 rakamının uğursuz olduğu inancı
- » Ruh çağırma
- » Sihir ve büyü yapma
- » Falcılık yaparak gelecekte haber vermeye çalışma

Batıl İnançlar İle İlgili Değerlendirme:

- » Batıl inançlar, İslam dininin temel inanç esaslarına aykırıdır. Çünkü bu hurafelerin temelinde Allah'tan başka varlıklardan yardım bekleme eğilimi vardır.
- » İnançımıza göre yardım sadece Allah'tan beklenir.
- » İnançımıza göre geleceği sadece Allah bilir, hurafelerle geleceği bilmek imkansızdır.
- » Hasta olan bir insan hurafelere değil doktora yönelmeli, tedavi olduktan sonra da iyileşmek için Allah'tan yardım istemelidir.
- » Toplumdaki bilgisiz insanlar, hurafeler yoluyla kandırılmakta, sömürülmektedir.

Batıl İnançlardan Korunmak İçin Yapılması Gerekenler:

- » Eğitim-öğretime önem verilmeli, insanlar cahillikten kurtarılmalıdır.
- » Toplumda dinî eğitim yaygınlaştırılmalıdır.
- » İnsanlar kulaktan dolma bilgilere değil, araştırmaya, okumaya yönlendirilmelidir.
- » Kur'an'a ve Peygamberimizin sünnetine bağlı kalınmalıdır.

Dünya ve Ahiret Hayatı

Ahirete inanmak, İslam'ın inanç esaslarından birisidir. İnsanın öldükten sonra Allah'ın huzuruna çıkıp dünyada yaptığı işlerden sorgulanması demek olan ahiret inancı, Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayette Allah'a iman ile birlikte yer alır. Dünya hayatı geçici ve kısıdır. Burada her canlı gibi insan da doğar, büyür ve eceli gelince ölür. "Her canlı ölümü tadacaktır." (Al-i İmran suresi, 185. ayet). Ahirete inanan bir insan, dünyanın geçici ve aldatıcı zevklerine kanmaz, daha kalıcı olan ahiret yurdunu elde etmek için çalışır. Çünkü dünya zevkleri insanı yanıltan, gözünü doyurmayan, geçici zevklerdir. Ahiret ise bu hayatın son bulması, yeni ve sonsuz hayatın başlaması demektir.

"Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Sorumluluk sahibi olanlar için ahiret yurdu muhakkak daha hayırlıdır. Hâlâ akıl erdiremiyor musunuz?" (En'am suresi, 32. ayet)

Dünya hayatını manevi yönden uyanık geçiren, Allah'ın emirlerine uyup yasaklarından kaçınan kimseler ahirette bunun karşılığını iyi bir şekilde görecekler, kötülük peşinde koşanlar ise ahiret hayatlarında Allah'ın gazabına uğrayacaklar, haklarını gasp ettikleri, kötülük yaptıkları insanlara borçlarını ödeyeceklerdir. Bu sebeple bilinçli bir müslümana düşen görev, Allah'ın istediği doğrultuda bir hayat yaşayarak ahirete hazırlanmaktır.

Ahiret Hayatının Aşamaları

Ölüm bir yok oluş değil, aksine yeni bir hayatın başlangıcıdır. Her insan eceli gelince bu dünyadan ahiret alemine göç edecek (ölüm) ve Allah tarafından hesaba çekilecektir.

"Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacak. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabb'inin zatı bakî (sonsuz) kalacaktır." (Rahman suresi, 26.-27. ayetler)

"O, rüzgarları rahmetinin önünde müjde olarak gönderendir. Nihayet rüzgarlar ağır bulutları yüklediği vakit, onları ölü bir belde (yi diriltmek) için sevk ederiz de oraya suyu indiririz. Derken onunla türlü türlü meyveleri çıkarırız. İşte ölüleri de öyle çıkaracağız..." (A'raf suresi, 57. ayet)

Kıyamet : İsrail adlı meleğin sûr denilen alete üflemesiyle dünyadaki yaşamın son bulup bütün canlıların ölmesine kıyamet denir. "Kıyamet vakti de gelecektir, bunda şüphe yoktur. Ve Allah kabirlerdeki kimseleri diriltip kaldıracaktır." (Hac suresi, 7. ayet)

Kıyametin Safhaları:

- » İlk olarak İsrail meleği sûr denilen bir alete üfleyecek, böylece dünya hayatı son bulacak, tüm canlılar ölecek.
- » Bir süre sonra İsrail (a.s.) sûra ikinci kez üfleyecek, dünyada yaşamış olan bütün insanlar yeniden dirilecek. Buna **ba's** denir.
- » Yeniden dirilen insanlar, **mahşer** denilen büyük bir alanda Allah'ın huzurunda toplanacaklar. Bu toplanmaya **haşr** denir.
- » Burada herkes dünyada yaptığı işlerden, aldığı ve verdiği her nefesten Allah'a hesap verecek.
- » İnsanların her birine **amel defterleri** verilecek.
- » İnsanın bütün amelleri **mizan** denilen ilahi adalet terazisinde tartılacak.
- » İnanıp ibadet eden, salih ameller işleyenler **cennet** ile ödüllendirilecek.
- » İnkâr eden, asi olan, zulüm ve haksızlık yapanlar ise **cehennem** ile cezalandırılacaklardır.

"Sûra üflenince... göklerde ve yerde ne varsa hepsi ölecektir. Sonra ona bir daha üflenince bir de ne göresin, onlar ayağa kalkmış bakışıyorlar." (Zümer suresi, 68. ayet)

"Gökleri ve yeri yaratan, bunları yaratmakla yorulmayan Allah'ın, ölüleri diriltmeye de gücünün yeteceğini düşünmezler mi? Evet O her şeye kadirdir." (Ahkaf suresi, 33. ayet)

"Sana kıyametin ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: Onun bilgisi ancak Rabb'im katındadır..." (A'raf suresi, 187. ayet)

Ahret İnancının İnsan Davranışlarına Etkisi

Ahret inancı, İslam'da yer alan altı inanç esasından birisidir. Kur'an'da ahirete iman etmeyi konu alan bir çok ayet vardır. "Yapmakta olduğunuz şeylerden mutlaka sorguya çekileceksiniz..." (Nahl suresi, 93. ayet). Ahirete inanan bir insan, bir gün Allah'ın huzuruna çıkıp hesap vereceğini bilir ve bu bilinçle yaşar. Bu bilinçle hareket eden bir insan;

- Allah'ın emirlerine uyar, yasaklarından kaçınır.
- Kötülüğü ve kötü şeyleri terk eder.
- Ahlakını güzelleştirir.
- Salih ameller işlemeye yönelir.
- İnsanların ve tüm canlıların haklarına riayet eder.
- Vaktini hayırlı işlere harcar.
- Kendini geliştirmeye, okuyup öğrenmeye gayret eder.
- Haramdan uzak durur.
- İbadetlerini yapmaya özen gösterir.

Hız. İsa (a.s.)

Kur'an-ı Kerim'e göre Hz. İsa (a.s.), resullerin en büyükleri olan beş peygamberden biridir. Bunlara ulü'l-azm peygamberler denir. Hz. İsa, Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara açıklama konusunda üstün gayret gösteren ve Allah'ın (c.c.) övgüsünü alan peygamberlerden biridir. Karşılaştığı hiçbir zorluk ve sıkıntı Hz. İsa'yı (a.s.) Allah'ın (c.c.) dinini anlatmaktan ve insanları tevhide çağırmaktan alıkoymamıştır. Hz. İsa (a.s.) da diğer peygamberler gibi Allah (c.c.) tarafından yaratılmış bir kuldur ve bir anneden doğmuştur. Annesinin ismi Meryem'dir (r.a.).

Hız. Meryem (r.a.) ailesinden ayrılarak kendisine tahsis edilen yerde ibadet edip yaşarken Cebrail (a.s.) ona Allah'ın (c.c.) mucizesi olarak bir erkek evladı olacağını müjdeledi. Derken Hz. Meryem hamile kaldı ve karnındaki çocukla birlikte uzak bir yere çekildi. Oturduğu hurma ağacının dibinde doğum sancıları çekerken ilahi bir ses kendisini yönlendirdi ve doğum gerçekleşti. Bu mucizeyle Hz. İsa (a.s.) babasız olarak dünyaya geldi.

Hız. Meryem (r.a.), Hz. İsa'yı (a.s.) dünyaya getirdikten sonra kavminin yanına döndü. Kavmi, Meryem'i kucığında bir çocukla görünce; "... Ey Meryem! Gerçekten sen iğrenç bir şey yaptın. Ey Hârûn'un kız kardeşi! Senin baban kötü bir insan değildi, annen de iffetsiz değildi." (Meryem suresi, 27-28. ayetler) dediler. Bunun üzerine henüz beşikteki Hz. İsa (a.s.), Allah'ın (c.c.) bir mucizesi olarak şöyle konuştu: "... Ben Allah'ın kuluyum. O bana kitabı verdi ve beni peygamber yaptı. Nerede olursam olayım O beni mübarek kıldı. Yaşadığım sürece bana namazı ve zekâtı emretti. Beni anneme saygılı kıldı, beni bedbaht bir zorba yapmadı. Doğduğum gün, öleceğim gün ve diri olarak kabirden kaldırılacağım gün esenlik banadır." (Meryem suresi, 30-33. ayetler)

Allah'ın (c.c.) kitap verip mübarek kıldığı Hz. İsa (a.s.), Kudüs civarında peygamberlik yapmış ve insanları bir olan Allah'a (c.c.) kulluk etmeye çağırmıştır. Hz. İsa (a.s.) İsrâiloğullarına gönderilen bir peygamberdir. İsrâiloğullarına namazı ve zekâtı emretmiştir.

Hıristiyanlar Hz. İsa'nın (a.s.) çarmıha gerildiğine inanırlar. Fakat Kur'an-ı Kerim'e göre Hz. İsa (a.s.) çarmıha gerilmemiştir. Yahudiler, Hz. İsa'nın (a.s.) anlattıklarından hoşlanmamışlar ve onu öldürmek için tuzak kurmuşlardır. Kur'an-ı Kerim'in bu konudaki ayetleri şöyledir: "... Halbuki onu ne öldürdüler ne de astılar, fakat öldürdükleri onlara İsa gibi gösterildi. Onun hakkında ihtilâfa düşenler bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedir. Bu hususta zanna uymak dışında hiçbir sağlam bilgileri yoktur. Kesin olarak onu öldürmediler, bilâkis Allah onu kendi nezdine kaldırmıştır. Allah izzet ve hikmet sahibidir." (Nisa suresi, 157-158. ayetler)

Kur'an-ı Kerim'e göre Hz. İsa'nın (a.s.) mucizeleri şunlardır:

- Beşikte iken konuşması.
- Kuş şekli verdiği çamura üfleyip onu canlandırması.
- Doğuştan körü ve alacalıyı iyileştirmesi.
- Ölüleri diriltmesi.
- Evlerde yenilen ve biriktirilen şeyleri haber vermesi.
- Kendisine ve havarilerine gökten sofranın indirilmesi

Hız. İsa (a.s.) kendisinden sonra Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamber olarak gönderileceğini müjdelemiştir. Kur'an-ı Kerim'de bu konuyla ilgili şöyle buyrulur: "Meryem oğlu İsa: 'Ey İsrâiloğulları! Doğrusu ben, benden önce gelmiş olan Tevrat'ı doğrulayan, benden sonra gelecek ve adı Ahmet olacak bir peygamberi müjdeleyen, Allah'ın size gönderilmiş bir peygamberiyim' demişti..." (Saf suresi, 6. ayet)

Hiz. İsa'nın (a.s.) babasız olarak dünyaya gelmesi konusunda şüphesi olanlara Kur'an'da Hiz. Adem'in (a.s.) yaratılışı hatırlatılarak bunun Allah (c.c.) için kolay olduğu şöyle belirtilmektedir: "Şüphesiz Allah katında (yaratılışları bakımından) İsa'nın durumu, Âdem'in durumu gibidir. Onu topraktan yarattı. Sonra ona 'ol' dedi. O da hemen oluverdi." (Âl-i İmran suresi, 59. ayet)

Hristiyanların Hiz. İsa (a.s.) hakkında uydurdukları yalan ve iftiralara Kur'an-ı Kerim'de şöyle cevap verilmektedir. "Ey Kitap ehli! Dininizde taşkınlık etmeyin. Allah hakkında ancak gerçeği söyleyin. Meryem oğlu İsa Mesih, Allah'ın peygamberi, Meryem'e ulaştırdığı kelimesi ve kendinden bir ruhtur. Allah'a ve peygamberlerine inanın, 'üçtür' demeyin, vazgeçin, bu hayrınızdır. Allah ancak bir tek Tanrı'dır, çocuğu olmaktan münezzehtir, göklerde olanlar da yerde olanlar da O'nundur. Vekil olarak Allah yeter." (Nisa suresi, 171. ayet)

Nas Suresi ve Anlamı

Adımı her âyetinin sonunda yer alan nâs (insanlar) kelimesinden alır. Nas Suresi, Kur'an-ı Kerim'in 114. suresi olup 6 ayetten oluşur. Mekke'de indirilmiş olan bu sureye, ayetlerinin sonlarında tekrarlanan "nas" kelimesinden dolayı "Nas Suresi" adı verilmiştir. Nas, "insanlar" anlamına gelen bir sözcüktür. Bu surede, kalplere sürekli vesvese verenlerin kötülüğünden, cinlerin ve şeytanlaşmış insanların kötülüğünden Allah'a sığınılması gerektiği emredilmektedir. Felak suresi ile birlikte "muavvizeteyn" adını alır.

Bismillahirrahmanirrahim

Kul eûzü birabbinnâs. Melikinnâs. İlähinnâs. Min şerril vesvâsil hannâs. Ellezî yüvesvisü fî sudûrinnâs. Minel cinneti vennâs.

"De ki: "Cinlerden ve insanlardan, insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melikine, insanların ilahına sığınırım."

2. ÜNİTE : HAC VE KURBAN

Hac İbadeti ve Önemi

Hac: Şartları tutan Müslümanların yılın belirli günlerinde (hicrî aylardan zilhicce ayında) dinimizce önemli kabul edilen Kabe, Arafat ve çevresindeki yerleri ibadet niyetiyle ziyaret etmesidir.

- Hac, farz bir ibadet olup hicretin 9. yılında farz kılınmıştır.
- Hac, hem beden hem de mal ile yapılan bir ibadettir.

"... Gücü yetenlerin o evi (Kabe'yi) haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerindeki bir hakkıdır..." (Al-i İmran suresi, 97. ayet)

Hac Kimlere Farzdır:

- » Müslüman olanlara
- » Akıl sahibi olanlara
- » Ergenlik çağına girmiş olanlara
- » Ekonomik durumu iyi ve yeterli olanlara
- » Sağlığı hac için elverişli olanlara
- » Özgür olanlara
- » Bulaşıcı hastalık, terör veya savaş gibi yol güvenliğini tehlikeye düşürecek bir durumla karşı karşıya olmayanlara hac farzdır.

Haccın farzları › İhram, tavaf, vakfe.

Hac İbadetinin Önemi:

- Hac ibadetini yapan kişi her şeyden önce Allah'ın bir emrini yerine getirmiş ve O'nun rızasını kazanmayı amaçlamıştır.
- Hac ibadeti, Peygamber Efendimizin de belirttiği gibi kişinin günahlarından arınıp tertemiz olmasına vesile olur. "Kim Allah için hacceder, çirkin söz ve günahlardan sakınırsa, annesinden doğduğu gün gibi günahlarından arınmış olarak döner." Hz. Muhammed (s.a.v.)
- Hac'da ırk, renk, makam, zenginlik vb. farklar gözetilmeksizin tavaf edilip vakfe yapılması, insanların Allah katında eşit olduğunu ve müslümanların birlikteliğini ifade eder.
- Dünyanın farklı bölgelerinden ve ülkelerinden Hacc'a giden insanlar, burada tanışıp kaynaşırlar. Bu da müslümanların arasındaki sevgi ve dostluk bağlarını güçlendirir, kardeşlik duygularını pekiştirir.
- Hac ibadeti insana sade bir hayat sürmeyi, sabrı, kararlılığı, eşitliği öğretir.
- Hac ibadeti sayesinde Peygamber Efendimizin, diğer peygamberlerin ve sahabelerin yaşadığı yerleri gören ve ziyaret eden müslüman, onların hak din uğrunda verdikleri mücadeleleri hatırlar, o dönemin manevi havasından istifade eder...

Haccın İnsan Davranışları Üzerindeki Etkisi

İhram : İnsanlar arasındaki makam, mevki, ünvan gibi farklılıkları ortadan kaldırır, herkesi eşit konuma getirir. İnsanları gösterişten uzak, sade bir görünüme kavuşturur. İhram yasakları insanlara sabretme alışkanlığı kazandırır, iradeyi güçlendirir.

Tavaf : Müslümanların birlikteliğinin sembolik bir ifadesidir. Ayrıca Allah'a olan bağlılığımızın bir göstergesidir.

Vakfe : Mahşerde Allah'ın huzurunda bekleyişi simgeler.

Sa'v : Hz. İbrahim Peygamberin eşi olan Hacer annemizin, oğlu İsmail için ortaya koyduğu gayretin yeniden yaşatılmasıdır. O çölde ümidini yitirmemiş, su aramak için çok çaba sarfetmiştir. Dolayısıyla sa'y ibadeti ümit, sabır ve kararlılığın bir ifadesidir.

Şeytan taşlama : Şeytan taşlama, iyi bir insan olmak için çaba sarfetmek, iyiliğin önündeki engelleri kaldırmak için mücadele etmek, hile, vesvese gibi kötü duygulardan uzak durmak için çalışmak anlamındadır.

Hac ve Umre İle İlgili Kavramlar – Mekanlar

Kabe : Yeryüzünde Allah için yapılan ilk mabettir. Diğer adı "Beytullah"tır. Kabe'yi Hz. İbrahim (a.s.) ve oğlu Hz. İsmail (a.s.) Allah'ın emriyle inşa etmiştir. Yapımı tamamlanınca ilk tavafı Hz. İbrahim oğlu Hz. İsmail ile birlikte yapmış ve bütün insanları Kabe'yi ziyarete davet etmiştir. Kabe hicretin 2. yılından itibaren namaz kılmak için kibleimiz olmuştur.

Mescid-i Haram : Kabe'nin çevresi revaklarla daire şeklinde çevrilmiştir. Bu alana Mescid-i Haram denir. Zemzem suyu da bu mescidin içinde yer alır.

İhram : Hacıların giydiği beyaz dikişsiz elbisedir. Başka zamanlarda yapılmasında sakınca olmayan bazı davranışlar (saç, sakal, tırnak kesmek) ihramlı kişiye yasaktır. İhrama mikat sınırında girilir.

Mikat : Hacıların ihram elbisesini giydiği ve ihram yasaklarının başladığı sınır.

Telbiye Duası : Hac ibadetine başlamadan önce ihrama girerken okunması zorunlu olan dua. Diğer hac görevlerini yerine getirirken de okunur.

Telbiye Duası	Anlamı
Lebbeyk Allahümme lebbeyk Lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk İnnel hamde ven nimete leke vel mülk lâ şerike lek	Buyur Allah'ım buyur Buyur ey ortağı olmayan! Buyur. Tüm hamd ve nimetler sana aittir. Senin ortağın yoktur

Tavaf : Kabe'nin güneydoğu köşesinde yer alan Hacerül esved taşının hizasından başlayarak Kabe'nin etrafında 7 (yedi) defa dönmektir. Tavaf haccın farzlarından biridir.

Savt : Tavaf ibadetindeki her bir dönüşe verilen isim.

Sa'y : Mekke'de yer alan Safa ve Merve tepeleri arasında yedi kez hızlı adımlarla gidip gelmek şeklinde yapılan ibadettir. Sa'y ibadetine Safa tepesinden başlanır, Safa'dan Merve'ye dört, Merve'den Safa'ya üç defa gidilir.

Vakfe : Kurban bayramı arefesinde öğle vaktinden sonra bayram sabahına kadar bir süre Arafat tepesinde bulunmak suretiyle yapılan ibadettir. Arafat vakfesinden sonra bayram sabahı Müzdelife'de vakfe yapılır. Vakfe haccın farzlarından biridir.

Mescid-i Nebi : Peygamber Efendimiz'in Medine'de bulunan mübarek mezarıdır. Hac ibadetinden sonra hacılar Medine'deki Mescid-i Nebi'yi ziyaret ederler. Peygamberimiz "Beni vefatımdan sonra ziyaret edenler, hayatımda ziyaret etmiş gibidir." buyurmuştur.

Haccın Yapılışı

Hac Nasıl Yapılır:

- » Mikat sınırında yıkanılır, abdest alınır ve ihrama girilir.
- » Hacerül esved'den başlayarak tavaf (kudüm tavafı) yapılır.
- » Safa ve Merve tepeleri arasında sa'y yapılır.
- » Kurban bayramı arefesinde öğleden sonra Arafat'ta vakfe yapılır.
- » Aynı gün güneş batınca Müzdelife'ye gidilir. Burada akşam ve yatsı namazları birleştirilir ve bayram sabahına kadar müzdelife vakfesi yapılır.
- » Bayramın birinci günü Mina'da şeytan taşlanır, ardından kurban kesilir.
- » Sonra tıraş olunarak ihramdan çıkılır.
- » Daha sonra farz olan ziyaret tavafı yapılır.
- » Hac görevini böylece yerine getirenler Mekke'den ayrılmadan önce son kez Kabe'yi tavaf ederler. Buna "veda tavafı" denir.

Hac Niçin Yapılır:

- » Hac, öncelikle Allah'ın rızasını kazanmak için yapılır.
- » Allah'ın emri (farz) olduğu için yapılır.
- » Sevap kazanmak için yapılır.
- » Allah'ın vermiş olduğu sağlık ve zenginlik nimetlerinden dolayı şükretmek için yapılır.

Umre İbadeti ve Önemi

Umre: Hac ibadetinde olduğu gibi Suudi Arabistan'ın Mekke kentinde yer alan kutsal mekanları ziyaret etmek demektir. Umre ibadeti sünnettir. Umre, insanın günahlarının affedilmesine sebeptir. Umre, Müslümanlar arasında kardeşlik bağlarının kurulmasına yardımcı olur. Umre'ye gidenlerin renk, ırk ve meslek ayırımı gözetmeden bembeyaz ve aynı tip ihram içinde bulunmaları eşitlik fikrinin yerleşmesine yardımcı olur. Aynı zamanda umre ibadeti dünya Müslümanları arasında tanışma, yakınlaşma, birlik ve beraberlik, yardımlaşma ve kardeşlik duygularının gelişmesine yol açtığı için evrensel boyutları olan bir ibadettir. Kısaca umreye gidenlerin inançları tazelenir, yardım duyguları gelişir, bütün insanların eşit ve kardeş olduğunu kavrar. Böylelikle dostluk, sevgi ve barış sağlanmış olur.

Hac ve Umre arasındaki farklar:

- 1- Hac farz, umre sünnettir.
- 2- Hac belirli zamanlarda yapılır, umre ise hac zamanı dışında her zaman yapılabilir.
- 3- Bir yıl içinde ancak bir kez hac yapılabilir, umre ise birden çok yapılabilir.
- 4- Umrede sadece ihram girilerek Kabe tavaf edilir ve sa'y yapılır.
- 5- Umrede vakfe, şeytan taşlama ve kurban kesme yoktur.

Kurban İbadeti

Kurban: Allah'a yaklaşmak ve O'nun rızasını kazanmak amacıyla belirli bir zamanda (Zilhicce ayında) uygun özellikleri taşıyan bir hayvanı kesmek demektir.

"Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşmaz. Fakat sizin takvanız (Allah'ın emirlerine olan bağlılığınız) O'na ulaşır. (Hac suresi, 37. ayet)

- Kurban kesmek vacib bir ibadettir.
- Kurban kesmek müslüman, akıllı, ergenlik çağına girmiş ve zekat verebilecek seviyede zengin olan Müslümanlara vacibtir.
- Kurban, hicrî aylardan zilhicce ayı içerisinde yer alan Kurban Bayramının 1., 2. ve 3. günlerinde kesilir.

Kurbanlık Hayvanlar:

- » Koyun ve Keçi: 1 kişi adına kurban edilir. En az 1 yaşını doldurmuş olmalıdır.
- » Sığır ve Manda: 1-7 kişi arasında ortaklaşa kurban edilir. En az 2 yaşını doldurmuş olmalıdır.
- » Deve: 1-7 kişi arasında ortaklaşa kurban edilir. En az 5 yaşını doldurmuş olmalıdır.

Kurban Nasıl Kesilir: Kurban kesecek kişinin öncelikle bu konuda bilgili olması gerekir. Eğer kendisi kesemiyorsa kesim işini iyi bilen birisini yerine vekil tayin eder. Kesmeye götürülürken hayvana iyi davranılmalı, eziyet edilmemelidir. Kurbanlık hayvan kibleye doğru yatırılır, "Bismillahi Allahü ekber" denilerek kesilir. Bu ibadet yapılırken temizlik kurallarına uyulmalıdır.

Kurban Etinin Paylaştırılması: Kurban etini üçe ayırmak sünnettir.

- » Bir bölümü yoksullara sadaka olarak verilir.
 - » Bir bölümü misafir ve akrabaya ikram edilir.
 - » Bir bölümü de ev halkı için ayrılır.
- İsteyen kişi kurban etinin tamamını bağışlayabilir. Eğer kesen kişi ihtiyaç sahibi ise tamamını ev halkına da ayırabilir.

Kurbanın Tarihiçesi : Kurban ibadetinin tarihiçesi Hz. İbrahim'e (a.s.) kadar uzanır. Hz. İbrahim bir rüya görür ve rüyasında oğlu İsmail'i kurban etmesi istenir. Hz. İbrahim durumu o sırada genç bir delikanlı olan oğlu İsmail'e anlatır. Hz. İsmail de büyük bir teslimiyet içinde babasına emredilene yapmasını söyler. Bunun üzerine Hz. İbrahim oğlunu kurban etmek üzere işe koyulduğunda Allahü Teala Cebrail meleğini gönderir. Bunun bir imtihan olduğunu, Hz. İbrahim'in bu imtihanı geçtiğini ve oğlunu kurban etmeyi bırakıp bir hayvan kurban etmesini emreder. Hz. İbrahim de bu emre uyarak bir hayvan kurban eder ve Allah'a şükreder.

"Ey İbrahim! Rüyaı gerçekleştirdin. Biz iyileri böyle mükafatlandırırız. Bu gerçekten çok açık bir imtihandı. Biz oğluna bedel olarak ona büyük bir kurban verdik." (Saffât suresi, 104.-107. ayetler)

Kurban Çeşitleri:

- » **Vacib Kurban** : Kurban bayramında kesilen kurban.
- » **Adak Kurbanı** : Bir isteğimizin olması halinde kesilmek üzere Allah'a adanan kurban. Kesen kişi ve bu kişinin bakmakla yükümlü olduğu yakınları adak kurbanından yiyemez.
- » **Akika Kurbanı** : Çocuk sahibi olan anne-babanın yeni doğan bebekleri için Allah'a şükretmek amacıyla kestikleri kurban. Bu kurbanın etinden kesen kişi ve yakınları yiyebilir.
- » **Şükür Kurbanı** : İnsanların müjdeli bir haber veya yeni bir eşya aldıklarında Allah'a şükür amacıyla kestikleri kurban. Bu kurbanın etinden kesen kişi ve yakınları yiyebilir.

Kurban İbadetinin Faydaları:

- » Kişiyi Allah'a yaklaştırır.
- » Kesen kişi Allah'ın emrine uyarak kulluk bilincini ortaya koyar.
- » Kişiyi bencillikten kurtarır, cömertliğe yöneltir.
- » Kurban, toplumda kardeşlik, yardımlaşma ve dayanışma ruhunu canlı tutar.
- » Zenginle fakir arasındaki bağları güçlendirir.
- » Hz. İbrahim ve Hz. İsmail gibi kurban kesen kişinin de Allah'ın emirlerine uymaya hazır olduğunun sembolik bir ifadesidir.

Hz. İsmail (a.s.)

Hz. İsmail Arabistan'da Cürhüm kabilesine gönderilen peygamber olup İbrahim aleyhisselamın büyük oğlu ve Peygamberimizin (sallallahü aleyhi ve sellem) dedelerindedir. Annesinin adı Hacer'dir.

Hazret-i İbrahim, Nemrud'un ateşinden kurtulduktan sonra Bâbil'den ayrılıp Mısır'a gittiğinde hanımı Sâre'ye Firavun musallat olmuştu. Fakat Sâre'ye yaklaşmak istediğinde ellerinin tutulup nefesi kesilerek sara hastalığına benzer bir hâle

düştü. Bunun üzerine Firavun korkarak İbrahim aleyhisselam ve Sâre'yi bıraktı. Hacer adlı bir câriyeyi de onlara hediye etti. İbrahim aleyhisselam Firavun'un câriye olarak verdiği Hacer'i de alarak Filistin'e döndü. Oradan Şam taraflarına gitti. Buradayken Sâre Hatunun isteği üzerine hazret-i Hacer ile evlendi. Bu evlilikten hazret-i İsmail doğdu. Allah'ın emri ile Hacer'i oğlu ile birlikte Kudüs'ten Hicaz'a götürdü ve bugünkü Mekke şehrinin bulunduğu yere bırakıp geri döndü. Mekke'nin üst tarafında bulunan Seniyye mevkiine gelince ellerini açarak onlar için dua ettiği İbrahim sûresi 37 ve 38. âyetlerinde bildirilmektedir. Bu ıssız ve çorak vâdide bir miktar hurma, bir dağarcık su ve oğlu iki yaşındaki İsmail ile yalnız kalan hazret-i Hacer, bu işin Allah'ın emri ile olduğunu anlayıp tevekkülle sabretti; "Allahü teâlâ bize kâfidir. O bizi korur, himâye eder. Bizi başıboş bırakmaz" dedi. Semre ağacının dallarından yaptığı küçük barınakta kalıyorlardı. Yiyecekleri ve suları bitince hazret-i İsmail susuzluktan ağlamaya başladı. Hazret-i Hacer su bulmak ümidi ile Safâ Tepesine çıktı. Uçsuz bucaksız çölden ve ağaçsız çıplak tepelerden başka bir şey göremedi. Safâ'dan inip koşarak Merve Tepesine çıktı. Safâ ve Merve tepeleri arasında su bulmak ümidi ile yedi defâ koşarak gidip geldi. Bu sırada İsmail'in (aleyhisselam) ayağını vurduğu veya Cebrâil aleyhisselamın vurduğu yerden su fişkirip akmaya başladı. Hazret-i Hacer heyecanlandı ve akan su ziyan olmasın diye "Dur! Dur!" mânâsına gelen "Zem! Zem!" diyerek suyun etrâfını çevirdi. Sudan oğlu İsmail'e (aleyhisselam) içirdi ve kendisi de içti. Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde, "**Allah İsmail'in annesi Hacer'e rahmet etsin. O, zezemi kendi hâline bıraksaydı da avuçlamasaydı, muhakkak zezem akan bir ırmak olurdu.**" buyurmuştur.

Mekke'nin yakınında konaklayan Cürhüm kabîlesi zezem suyunu görünce hazret-i Hacer'den izin alarak oraya yerleştiler ve böylece Mekke şehri kuruldu. Bir müddet sonra hazret-i İbrahim hanımını ve oğlunu ziyârete geldiğinde onları bolluk ve bereket içinde buldu. Hazret-i İsmail konuşmaya başlayınca hazret-i İbrahim üç gün üst üste gördüğü rüyâ üzerine onu kurbân etmeye karar verdi. Zilhicce ayının 9 ve 10. günü de aynı rüyâyı görünce sahih olduğunu anladı. Bir bahâneyle annesinden izin alarak kurban etmek için götürdü. Şeytan, insan sûretinde annesi Hâcer'e hazret-i İsmail'e ve hazret-i İbrahim'e göründü ve onlara vesvese vermeye çalıştı ise de dinlemediler. Hazret-i İsmail şeytanın arkasından yedi tane taş attı. Hazret-i İbrahim bugün Minâ denilen yere gelince oğluna rüyâsını ve Allah'ın emrinin kendisini kurbân etmek olduğunu açıkladı. Hazret-i İsmail'i tevekkülle hazırladı. Yere yatırıp bıçağı boynuna çaldı ise de bıçak Allah'ın emri ile kesmedi. Taşa vurdu, taşı kesti. Nihâyet Cebrâil aleyhisselam Cennetten bir koç getirdi. Cebrâil aleyhisselam makâmından "Allahü ekber, Allahü ekber" diyerek geldi. Hazret-i İbrahim bu tekbiri işitince; "Lâ ilâhe illallahü vallahü ekber" dedi. Hazret-i İsmail de; "Allahü ekber ve lillâhil hamd." diyerek tekbiri tamamladı. Hazret-i İbrahim koçu kurban etti. Onların bu hâli Kur'ân-ı kerîmde anlatılmakta ve meâlen; "**Muhakkak ki bu açık bir imtihandı.**" buyrulmaktadır. Hazret-i İbrahim kurban hâdisesinden sonra Sâre'nin yanına döndü.

Hazret-i İsmail büyüyünce Cürhüm Kabîlesinden bir kızla evlendi. Annesi hazret-i Hacer de vefat etti ve Kâbe temelini bitişine defnedildi. Hazret-i İbrahim yine ara sıra gelip gidiyordu. Allahü teâlâ Kâbe'nin yapılmasını emredince baba oğul Kâbe'nin eski temelini bulup yeniden inşâ ettiler ve şöyle dua ettiler: "Ey Rabbimiz bizden bu hayırlı işi kabul et. Hakîkaten sen duamızı işitici, niyetimizi bilicisin."

Hazret-i İsmail, babası hazret-i İbrahim'in vefatından sonra Yemen'den gelip Mekke'ye yerleşmiş olan Cürhüm Kabîlesine peygamber olarak gönderildi. Kendisine başka kitap ve din verilmeyip babası İbrahim aleyhisselamın dînini insanlara tebliğ etti. İnsanları elli yıl îmâna dâvet etti. Ancak pek az kimse îmânla şereflendi. Filistin'e giderek hazret-i İbrahim'in kabrini ziyâret etti. Sonra Şam'a gidip kardeşi İshak aleyhisselam ile görüştü. Hazret-i İsmail'in 12 oğlu ve pek çok torunu oldu. Onun dîni İslâmiyet gönderilinceye kadar doğru olarak devâm etti. Muhammed aleyhisselamın bütün dedeleri hazret-i İsmail'in soyundan ve onun dînindendi. Mekke'de 133 veya 137 yaşlarında vefat etti. Mescid-i Haramda Kâbe-i muazzamanın kuzey duvarı önünde bulunan ve annesi Hacer'in de kabrinin bulunduğu Hatim denilen yere defnedildi.

3. ÜNİTE : AHLAKİ DAVRANIŞLAR

Güzel Ahlaki Davranışlar

ADALET

Adalet; herkese eşit davranmak, hakka ve hukuka uygun davranmak, ölçülü olmak demektir. Adaletin uygulandığı toplumlarda huzur ve güven ortamı oluşur. İnsanlar barış içinde yaşarlar. Haksızlıklar olduğu zaman ise kargaşa olur, huzur bozulur, dostluk ve kardeşlik ortamı zarar görür. Bu sebeple toplumun her kesiminde adalet titizlikle uygulanmalı, hukuka riayet edilmelidir. Anne babalar çocuklarına, öğretmenler öğrencilerine, yöneticiler emri altında çalışanlara adil davranmalıdırlar.

"Muhakkak ki Allah adaleti, iyiliği, yakınlara yardım etmeyi emreder..." (Nahl suresi, 90. ayet)

"Ey iman edenler! Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun..." (Nisa suresi, 135. ayet)

"...Eğer hükmedecek olursan aralarında adaletle hükmet. Çünkü Allah adil davrananları sever." (Maide suresi, 42. ayet)
www.huseyinarasli.com
"Adil devlet başkanı ve idareciler, mahşer yerinde Allah'ın yüce lütfuna ve himayesine erecek olanların öncüleridir." Hz. Muhammed (s.a.v.)

• Kureyş kabilesinin ileri gelenlerinden varlıklı bir kadın bir suç işlemiştir. Bazı kişiler kadının cezalandırılmaması için sahabeden Üsâme bin Zeyd'i Peygamberimize aracı olarak gönderdiler. Peygamberimiz onların bu isteğine kızıp üzüldü ve şöyle buyurdu: "Nasıl oluyor da bazı kimseler Allah'ın emri karşısında aracı olmaya kalkışıyorlar. Sizden öncekilerin helak olmasının sebebi şudur: İçlerinden ileri gelenler suç işlerse göz yumulur, ceza verilmezdi. Kimsesiz, zayıf insanlar suç işlerse cezalandırılırdı. Allah'a yemin ederim ki kızım Fatıma dahi bu suçu işlese cezasını vermekte tereddüt etmezdim."

DOSTLUK

Dostlar; iyi ve kötü günde birbirlerini yalnız bırakmayan, sevinçlerini ve üzüntülerini paylaşan, birbirlerini Allah rızası için ve karşılıksız seven kişilerdir. Dinimiz bizden dostça ve kardeşçe yaşamamızı ister. Dostluk ve kardeşliğin temeli ise sevgidir. Kur'an-ı Kerim'in Tevbe suresinin 71. ayetinde müminlerin birbirlerinin dostu olduğu, birbirlerine iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırdıkları belirtilir. Birbirlerine dargın olanların, birbirlerini sevmeyenlerin, kardeşliği zayıf kalmış olanların aralarının ise düzeltilmesini ister. "Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin..." (Hucurat suresi, 10. ayet) Peygamber Efendimiz de insanların sevgi ve saygı çerçevesinde dostça ve kardeşçe yaşamalarını öğütlemiştir. Bununla ilgili olarak Birbirinizle ilgiyi kesmeyin, birbirini e sırt çevirmeyin, birbirinize kin tutmayın, haset etmeyin. Ey Allah'ın kulları kardeş olun! Bir Müslüman'ın üç günden fazla kardeşiyle küs kalması helal olmaz." buyurmuştur. "Biriniz kendisi için istediğini Müslüman kardeşi için de istemedikçe gerçek anlamda iman etmiş sayılmaz." buyurarak dostumuzu kendimizden ayırt etmememiz gerektiğini vurgulamıştır.

DÜRÜSTLÜK

Doğru sözlü ve dürüst olmak, toplumsal huzurun ve mutluluğun gerçekleşmesi bakımından oldukça önemlidir. Çünkü her insan iş yaptığı, arkadaşlık kurduğu veya herhangi bir şekilde irtibata geçtiği kişilerin güvenilir olmalarını ister. Bu güven ortamı insanların, dolayısıyla toplumların daha mutlu olmalarını sağlar. Ancak birisi tarafından kandırılmak, aldatılmak, dolandırılmak insanı çok üzer. Bu durum hiç kimsenin hoşuna gitmez.

Yüce dinimiz İslam işlerimizde, sözlerimizde, kısacası hayatımızın her alanında dürüst ve güvenilir olmamızı ister. Bunun örneğini en iyi şekilde Peygamberimizin hayatında görmekteyiz. O (s.a.v.), dürüst ve güvenilir bir insan olduğu için "el-emin" olarak anılmış, şaka bile olsa yalan söylememiş, dürüstlükten, doğruluktan hiç ayrılmamıştır. Biz de O'nun yolundan gitmeli, doğruluktan ayrılmamalıyız. Çünkü doğruluk bize başta Allah'ın rızasını, sonra da insanların saygı ve sevgisini kazandırır.

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin. (Böyle davranırsanız) Allah işlerinizi düzeltir ve günahlarınızı bağışlar..." (Ahzab suresi, 70. 71. ayetler)

"...Verdiğiniz sözü yerine getirin. Çünkü verilen söz sorumluluğu gerektirir." (İsra suresi, 34. ayet)

"Emrolunduğun gibi dosdoğru ol..." (Hud suresi, 112. ayet)

"Doğruluk insanı iyiliğe, iyilik de cennete ulaştırır." Hz. Muhammed (s.a.v.)

"Bizi aldatan bizden değildir." Hz. Muhammed (s.a.v.)

ÖZ DENETİM

Öz denetim kişinin dışarıdan bir baskı olmaksızın, davranışlarını denetleyip sınırlaması, kendini kontrol edebilmesidir. İnsan, söz ve davranışlarından sorumlu bir varlıktır. Yüce Allah, Kur'an'da insanın sorumlu bir varlık olduğunu şöyle bildirmiştir: "İnsanoğlu kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanır?" ((Kıyamet suresi, 36. ayet)

Hz. Peygamber Müslümanların her zaman Allah'a (c.c.) karşı sorumluluk bilinciyle hareket etmesi gerektiğini şöyle belirtmiştir: "Nerede olursan ol Allah'a karşı gelmekten sakın; yaptığın kötülüğün arkasından bir iyilik yap ki bu onu yok etsin. İnsanlara karşı güzel ahlakın gereğine göre davran."

Her şeyi gören ve bilen Allah'a (c.c.) inanan insan, yaptıklarının bilindiğinin farkında olur. Bu bilinç inanan insanı, doğruluğa ve kontrollü bir hayata sevk eder. Her istediğini yapmaması gerektiğini bilir. Ahirette hesap vereceği düşüncesiyle Allah'ın (c.c.) kendisine yüklediği sorumluklara göre yaşamaya gayret eder.

Öz denetime sahip olan kişi nerede nasıl davranması gerektiğini bilir. Davranışlarını kontrol altında tutmak, şeytanın hile ve tuzaklarına karşı bilinçli olmak ve Müslümana yakışır bir öz denetim duygusuyla yaşamak her Müslümanın gayesidir. Aksi halde nefsinin her istediğini yapan ve Allah'ın (c.c.) emrettiği yoldan ayrılan kişi, nefsinin isteklerini Allah'ın (c.c.) isteklerinin önüne geçirmiş olur.

SABIR

İslam dininde müminlerin sabrederek Allah'tan (c.c.) yardım dilemeleri istenmiş ve bu konuda şöyle buyrulmuştur: "Ey iman edenler! Sabır ve namaz ile Allah'tan yardım isteyin. Çünkü Allah muhakkak sabredenlerle beraberdir." (Bakara suresi, 153. ayet)

Yaşanılan güçlükler karşısında sabırlı davranmak imanlı olmanın bir gereğidir. Zira Hz. Peygamber ve ilk Müslümanların Mekke dönemindeki en belirgin özelliği zorluklara ve baskılara sabretmeleri ve imanlarından taviz vermemeleriydi. Öyle ki Hz. Muhammed'e (s.a.v.) "İman nedir?" diye sorulduğunda "Sabırlı ve müsamahalı olmak." diye buyurmuştur.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) anne ve babası o küçükken vefat etmiştir. Çok sevdiği evlatlarının ölümünün acısını yaşamıştır. İslam'ı tebliğinde yaşadığı sıkıntılar nedeniyle doğup büyüdüğü Mekke'den Medine'ye göç etmiştir. Bütün bu sıkıntılara gösterdiği sabırla Hz. Peygamber Müslümanlara örnek olmuştur.

SAYGI

İslam dinine göre müminlerin özelliklerinden biri de Allah'a (c.c.) olan saygılarıdır.

"“(O takva sahipleri ki) onlar, görmedikleri halde Rablerine candan saygı gösterirler...” (Enbiya suresi, 49. ayet)

Müslümanların Yüce Allah'a olan saygıları insanlara olan davranışlarına da yansır. Zira her canlının yaratıcısı ve yaşatıcısı Allah'tır (c.c.). O'na olan saygının göstergesi olarak O'nun yarattıklarına da saygı duyulması gerekir.

Güzel ahlaki ile örnek olan Hz. Peygamber saygın bir insanın nasıl olması gerektiği hususunda Müslümanlara yol göstermiştir. O her insana yaratılıştan hak ettiği saygıyı göstermiştir. Hz. Peygamber muhataplarına ismen seslenmiş, çocuklara selam vermiş, çocukların hatırlarını sormuş, yerine göre gençlerden izin istemiş, konuşanı can kulağıyla dinlemiştir. Onun bütün bu davranışları konumu ve cinsiyeti ne olursa olsun insana duyduğu saygının göstergesidir.

SEVGİ

Sevgi insanın manevi ihtiyacıdır. Yüce Allah yarattığı varlıkları sevdiği için yaratılıştan itibaren onların kalplerine sevgiyi yerleştirmiş, bu sayede huzur bulmalarını sağlamıştır. "...Huzur bulasınız diye... aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindedir. (Rum suresi, 21. ayet) Bu sebeple sevgi insan için bir nimettir. Çünkü sevginin olduğu yerde barış olur, huzur olur, dostluk, kardeşlik, merhamet ve hoşgörü olur. Peygamber Efendimiz de konuyla ilgili olarak bir hadisinde şöyle buyurmuştur: "İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de (gerçek anlamda) iman etmiş olmazsınız."

SORUMLULUK

İslam dini, insanı sorumlu bir varlık olarak kabul etmiş ve davranışlarından sorumlu tutmuştur. Yüce Allah, toplumlara peygamber göndererek onlara sorumluluklar yüklediğini şöyle bildirmiştir: "Kim doğru yolu bulmuşsa, ancak kendisi için bulmuştur; kim de sapmışsa kendi aleyhine sapmıştır. Hiçbir günahkâr, başka bir günahkârın günah yükünü yüklenmez. Biz, bir peygamber göndermedikçe azap edici değiliz." (İsra suresi, 15. ayet)

İnsanın Allah'a (c.c.) karşı en önemli sorumluluğu kulluktur. Bu bilinçle yaşayan Müslüman, hayatındaki dinî, ahlaki, toplumsal, hukuki sorumluluklarını da bilir ve üzerine düşen görevleri yerine getirir.

Hz. Muhammed (s.a.v.), Allah'a (c.c.) kulluk sorumluluğunu yerine getirmenin yanında peygamberlik vazifeleri konusunda da çok titiz davranmıştır. O bazen geceleri ayakları şişinceye kadar namaz kılmış, Allah'ı (c.c.) zikretmiş ve Allah'tan (c.c.) bağışlanma dilemiştir. Bir yandan Allah'ın (c.c.) kendisine verdiği risalet görevini en güzel şekilde yerine getirmiş diğer yandan da evindeki işleri diğer aile reisleri gibi kendisi görmüştür.

VATANSEVERLİK

Vatansever vatanını, milletini büyük bir tutkuyla seven, bu uğurda her türlü özveride bulunan kimseye denir.

İslam dini Müslümanları vatanını sevmeye ve korumaya teşvik etmiştir. Tehditlere karşı korunmasını ve mücadele edilmesini istemiştir. Hz. Peygamber "Bir gün ve bir gece nöbet tutmak, bir ay oruç tutup, geceleri namaz kılmaktan daha hayırlıdır. Şayet kişi nöbette ölürse yapmakta olduğu işin sevabı devam eder ve kabirdeki sorgu meleklerine karşı güven içinde olur." buyurarak vatanı korumanın bir ibadet olduğunu vurgulamıştır.

İslam dininde şehitlik ve gazilik övülen mertebeler olmuştur. Şehit, Allah (c.c.) yolunda ve kutsal kabul edilen din, vatan, namus, mal, can uğruna öldürülendir. Gazi ise savaşa gidip büyük yararlılıklar gösteren ve sağ olarak dönen müminlere denir. Toplumda gazi ve şehitlere saygı duyulmuş ve hürmet gösterilmiştir.

"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar diridirler; Allah'ın lütuf ve kereminden kendilerine verdikleri ile sevinçli bir halde Rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadır. Arkalarından gelecek ve henüz kendilerine katılmamış olan şehit kardeşlerine de hiçbir keder ve korku bulunmadığı müjdesinin sevincini duymaktadırlar." (Âl-i İmran suresi, 169-170. ayetler)

YARDIMSEVERLİK

Toplumda herkesin gelir düzeyi eşit değildir. Bu sebeple dinimiz zenginlerin fakirlere ve muhtaçlara yardım etmelerini emretmiştir. Örneğin zekat vermek farz, fitre vermek vacip, sadaka vermek ise sünnet olarak belirlenmiş ibadetlerdir.

"Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık hayra sarf edenler var ya, onların mükafatları Allah katındadır. Onlara korku yoktur, onlar üzüntü de çekmezler." (Bakara suresi, 274. ayet)

"Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve rızık olarak yerden size çıkardıklarımızdan hayra harcayın. Size verilse gözünüzü yummadan alamayacağınız kötü malı, hayır diye vermeye kalkmayın..." (Bakara suresi, 267. ayet)

"Sevdiğiniz şeylerden (Allah yolunda) harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir." (Al-i İmran suresi, 92. ayet)

Bilinçli ve duyarlı insanların fakirlere, muhtaçlara, kimsesizlere yardım etmeleri, hem yardım eden kişinin Allah'ın rızasını kazanmasına vesile olur, hem de toplumda birlik, beraberlik, kardeşlik ve dayanışma duygularının gelişmesine katkı sağlar. Bu da toplumun huzurunu ve mutluluğunu beraberinde getirir. Zaten insan dünya aleminden ahiret alemine geçerken malıyla mülküyle değil, sevaplarıyla geçecektir. Allah'ın huzurunda mal zenginliğinin hiçbir faydası olmayacaktır.

"Komşusu aç iken kendisi tok yatan bizden değildir." Hz. Muhammed (s.a.v.)

"Cömert (kişi), Allah'a yakındır." Hz. Muhammed (s.a.v.)

"Din kardeşinin ihtiyacını karşılayanın, Allah da ihtiyacını karşılar. Müslümandan bir sıkıntıyı giderenin, Allah da kıyamet günündeki sıkıntılarında birini giderir. Bir Müslümanın ayıbını örtenin, Allah da kıyamet gününde ayıplarını örter." Hz. Muhammed (s.a.v.)

"Hz. Peygamberin, kendisinden bir şey istenip de ona 'hayır' dediği hiç görülmemiştir." Ashab-ı Kiram'dan Hz. Cabir (r.a.).

Bir miskini gördün ise
Bir eskice verdin ise
Yarın anda karşı gele
Hak libasın giymiş gibi

Yunus Emre

Hz. Salih (a.s.)

Salih aleyhisselam, Semûd kavmine gönderilen peygamberdir. Hazret-i Âdem'in on dokuzuncu batından torunudur.

Hûd aleyhisselamın peygamber olarak gönderildiği Ad kavmi, isyânları sebebiyle büyük bir azaba düşüp helâk olmuştu. İmân ettikleri için bu azaptan kurtulan insanlar ise kendilerine yeni yurtlar kurmak üzere çeşitli bölgelere dağıldılar. Bu dağılan insanlardan bir kısmı Semûd denilen kimsenin evlatlarıdır. Semûd kavmi, Şam ile Hicaz arasındaki Hicr denilen bölgede yerleşmişti. Bu sebeple "Eshâb-ül-Hicr" de denilen bu kavim, gün geçtikçe çoğalıp büyüdü. Dokuz kabileden meydana geldi. Çok çalışıp bağlar, bahçeler yetiştirdiler. Çöllerin kuru sıcağından kurtulup dağları oyarak tepelere saraylar, ovalara köşkler kurdular. Sanatta ve servette iyice ilerlediler. Ancak zevk ve safâyâ düşüp daha önce kendilerine Hûd aleyhisselam tarafından bildirilen hak dinden yavaş yavaş uzaklaşmaya başladılar. Kabile reislerinin de zulme ve haksızlığa başlamaları üzerine gittikçe çözülen Semûd kavmi, nihâyet ağaçtan ve taştan putlar yapıp tapmaya başladılar. Saptıkları kötü yolda sürüklenerek tevhid esâsından, Allahü teâlâyâ imân etmekten tamâmen uzaklaştılar. Câhil ve azgın bir kavim oldular.

Sâlih aleyhisselam bu kavim arasında herkesle iyi geçinen, fakirlere yardım eden, zayıfları koruyan ve üstün ahlâkıyla sevilen bir zâttı. Kırk yaşlarına geldiği sırada Allahü teâlâ onu Semûd kavmine peygamber olarak gönderdi. Sâlih aleyhisselam kavmini imâna dâvet edip putlara tapmaktan, zulümden ve diğer bütün kötülüklerden uzak durmalarını ısrarla söyledi. Kavmine; "Gerçekten ben size gönderilen güvenilir bir peygamberim. Artık Allah'tan korkun, bana itâat edin." diyerek dâvetini açıkladı. Sâlih aleyhisselamın bu dâveti karşısında pek az kimse imân etti. Kavmin çoğunluğu imân etmemekte direndi. Servetlerine güvenen, zevk ve safâ içinde kendinden geçip zulme başvuran inkârcılar Sâlih aleyhisselama; "Sen de bizim gibi bir insandan başka bir şey değilsin!" diyorlar, onu "büyülenmiş, yalancı" sayıyorlardı. Sâlih aleyhisselam ise kavmini imâna dâvet etmeye devam ediyor ve şöyle diyordu: "Ey Semûd kavmi! Siz içinde bulunduğunuz bu güzel bağ ve bahçelerle, bu yemyeşil ekinler ve altın başaklarla, güzel hurmalarla ve çağlayan sularla berâber ebedî olarak burada kalacağınızı mı zannediyorsunuz? Bu evleri kim yaptı, şimdi kim oturuyor, hiç düşünüyor musunuz? Bu bağların ve bahçelerin ilk sâhipleri kimlerdi, şimdi kim oturuyor? Belki onlar da sizin gibi kendilerini burada ebedî kalacak zannediyorlardı. Fakat hepsi ölüp gittiler. Siz de gelip geçenler gibi öleceksiniz. Bunlar size kalmayacak. Âhirette yaptıklarınızdan birer birer hesâba çekileceksiniz. Henüz fırsat eldeyken bana tâbi olun. Şunu iyi bilin ki, bugün sizi aldatıp Allah'a isyân ettirenler, ilâhî azaptan kendilerini de sizi de kurtaramayacaklardır. Çünkü onlar da sizin gibi âciz insanlardır."

Allahü teâlâ Semûd kavmine isyân ve taşkınlıktan vazgeçmeleri için kadınlarını kısır bıraktı. Ağaçlar kuruyup meyve vermedi. Semûdluların bir kuyu hâricindeki bütün suları kurudu. Sâlih aleyhisselama kin ve öfkeyle gelen Semûdlular: "Ey Sâlih! Aramıza fesâd karıştırdın. Mallarımıza, çoluk-çocuğumuza, bize zarar verdin. Buradan çekil git. Yoksa seni öldürürüz." dediler. Sâlih aleyhisselam bir müddet onlardan ayrılıp tenhâ yerlere gitti. Bir müddet sonra tekrar dönüp Semûdluları imâna dâvet etti. Semûd kavmi Sâlih aleyhisselamdan mucize göstermesini istedi. Ancak mucizeleri gördükleri hâlde yine imân etmediler. Yine bir gün Sâlih aleyhisselama gelip: "Eğer doğru söylüyorsan şu dağdaki sarp kayalardan kızıl tüylü ve doğurmak üzere olan bir dişi deve çıksın. O zaman sana imân ederiz." dediler. Bunu istemekten maksatları akıllara durgunluk verecek, insanları şaşırtacak bir iş isteyip, yapamamasını ve mahcup olmasını düşündüler. Sâlih aleyhisselam; "Allahü teâlâ her şeye kâdirdir. Böyle bir mucize görürseniz, dağdan akan pınar suyunun bir gün deveye, bir gün size âit olmasına râzî mısınız?" dedi. Semûd kavmi böyle bir şey olamayacağını düşünerek; "Bu şartı da kabul ediyoruz." dediler. Sâlih aleyhisselamın bu şarttan maksâdı; dağdan gelen pınar suyunun az olması ve azgın insanların sâhiplenmesi sebebiyle zor durumda kalan kimselere yardımcı olup, devenin hissesi olan suyu fakir ve zayıflara vermektir. Sâlih aleyhisselam onlara; "Benimle sözleştiğinizi unutmayın, şâyet deve çıkınca ona bir zarar verirseniz ve verdiğiniz sözlerde durmazsanız acı bir azâba uğrarsınız." dedi. Semûd kavmi; "Sen deveyi çıkar, her istediğini kabul edeceğiz. Aksine bir iş yaparsak azâbı da kabul ediyoruz." dediler. Nihâyet devenin çıkmasını istedikleri dağın kayalıkları önünde toplanıp beklemeye başladılar. Sâlih aleyhisselam böyle bir mucize vermesi için Allahü teâlâyâ dua etti ve duası kabul oldu. Kaya yarılıp, arasından istedikleri gibi bir deve çıktı. Deve, iki yana dizilip hayret ve şaşkınlıktan donakalan Semûd kavmi arasından salına salına yürümeye başladı. Sonra da bir yavru doğurdu. Bu mucizeyi görenlerden bir kısmı imân etti. Diğer bir kısmı ise menfaatlerinin ve zulümlerinin ortadan kalkacağını görerek bir türlü imân etmediler. Sâlih aleyhisselam onlara sözlerinde durmalarını, aksi takdirde ağır bir azâba düşeceklerini söyledi. Fakat inad ve inkârdan vazgeçemediler. Suyun taksimi işi de kendilerine ağır gelip kendilerine göre çâreler aramaya başladılar.

Mucize olarak kayadan çıkan deve, yavrusuyla birlikte her tarafı dolaşıyor, su içme nöbeti olduğu gün de suyun başına gelip suyu tamâmen içiyordu. Su içmesi de ayrı bir mucize olup tonlarca su içiyor, su vücûdunda kayboluyordu. Suyu içip bitirince su çıkan yerde oturuyordu. İmân edenler, ondan bir kabîleye yetecek kadar bol süt sağıyorlar, süttten içiyor ve yiyecekler yapıyorlardı. Böylece inananların imânî kuvvetlenir, inkârcıların kinleri artardı. Bu mucize karşısında âciz kalan Semûd kavmi deveyi öldürmeyi plânlıyordu. Nitekim Sâlih aleyhisselamın nasihat edip imân etmeye çağırıldığı bir sırada onlar su içmekte olan deveyi göstererek; "Güyâ şu deveyi öldürsek biz helâk olacaktık! Onu öldürelim de gör!" dediler. Nihâyet çeşitli plânlar kurarak deveyi öldürdüler. Sonra da Sâlih aleyhisselama; "İşte deveyi öldürdük. Eğer

söylediğin gibi bir peygambersen söylediğin azâbı getir.” dediler. Sâlih aleyhisselam bu azgın kavme şefkat ve merhâmetle nasîhat edip; “Ey kavmim! Nedir bu yaptığınız? Sizin için bir imtihan vesîlesi olan deveyi de öldürdünüz. İnkârda ve günahkârlıkta ısrar ettiniz. Buna rağmen tövbe kapısı açıktır. Neden azâbın gelmesini istiyorsunuz, tövbe ediniz!” dedi. Bu son dâvete de sert cevaplar veren Semûd kavmi Sâlih aleyhisselamı, âilesini ve îmân edenleri de öldürmeyi plânlamaya başladılar. Sâlih aleyhisselam bu azgın kavme şöyle dedi: “Yurdunuzda üç gün daha kalın, birinci gün yüzünüz sararacak, ikinci gün kızaracak, üçüncü gün siyahlaşacak, dördüncü gün ise üzerinize azâb gelerek sizi helâk edecektir!”

Sâlih aleyhisselamın söylediği bu günler gelip çattı. Bu sırada Semûd kavmi Sâlih aleyhisselamı ve inananları öldürme teşebbüsüne giriştiler. Onlar harekete geçmeden Cebrâil aleyhisselam gelip durumu Sâlih aleyhisselama bildirdi. Sâlih aleyhisselam da îmân edenlerle birlikte oradan uzaklaşıp gitti. Birinci günde bâzı acayib hâller zuhûr etti. Devenin bastığı yerlerden kan fışkırdığı, ağaçların yapraklarının kızardığı, kuyu suyunun kan renginde ve insanların yüzlerinin sapsarı olduğu görüldü. İkinci günde Semûdluların yüzleri kana boyanmış gibi kıpkırmızı oldu. Bu belirtileri gören Semûdlular azâbın geleceğine kanâat getirip feryât ettiler. Yüzlerinin siyahlaştığı üçüncü gün, evini sarıp hücum ettikleri Sâlih aleyhisselamın şehirden çıkıp gittiğini anladılar. O gün gece yarısından sonra sabaha karşı şiddetli bir sarsıntı ve dağlardan fışkıran ateş ile Semûd kavminin yurdu altüst oldu. Sarsıntının şiddetinden hepsinin ödleri patladı. Hepsi helâk olup gittiler. Bundan sonra da yurtları hiç mâmur edilmedi. Sanki hiç insan yaşamamış bir yer hâlini aldı. Semûd kavmi helâk edildikten sonra Sâlih aleyhisselam îmân edenlerle birlikte gelip yerle bir edilen şehre ibretle bakarak; “Ey kavmim! Sizden hiçbir ücret istemeden, sizi sâdece Allahü teâlâyâ îmân etmeye dâvet ettim ve bunu size tebliğ ettim. Bu duruma düşmesiniz diye size nice nasîhatlar yaptım. Fakat siz dinlemediniz. Sonra bu azâba uğradınız!” dedi.

Sâlih aleyhisselam kavminin helâkinden sonra kendisine îmân edenlerle birlikte Mekke’ye veya Şam taraflarına gitti. Remle kasabasına yerleşti. Hadramût tarafına gittiğine dâir rivâyetler de vardır. Kur’ân-ı Kerim’in değişik âyet-i kerîmelerinde Sâlih aleyhisselamdan ve kavminden bahsedilmekte olup Semûd kavminin helâk edilişı meâlen şöyle bildirilmektedir:

"Semûd kavmine gelince: Biz onlara doğru yolu gösterdik de onlar körlüğu (câhillik ve sapıklığı) hidâyete tercih ettiler. Bunun üzerine onları, kazandıkları (işledikleri) günâh yüzünden şiddetli azap yıldırımını yakalayiverdi. İmân edip de azâbımızdan korkanları ise kurtardık." (Fussilet sûresi: 17-18)

Felak Suresi ve Anlamı

Kur'an-ı Kerim'in 113. suresidir. Adını, ilk ayette geçen "felak" sözcüğünden alır. Toplamda beş ayetten oluşan bu sure, Nas suresiyle birlikte "muavvizeteyn" olarak adlandırılır. Mekke'de mi Medine'de mi indirildiği konusunda görüş ayrılığı vardır. "Felak" sözcüğu, kainatın yokluk alanından bir patlama ile ilk meydana gelişini ve yaratılışını ifade eder.

Bismillahirrahmanirrahim

Kul eûzü birabbil felak. Min şerri mâ halak. Ve min şerri ğâsıkın izâ vekab. Ve min şerrin neffâsâti fil ukad. Ve min şerri hâsidin izâ hased.

De ki: "Yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöktüğu zaman gecenin kötülüğünden, düğümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden sabah aydınlığının Rabbine sığınırım."

4. ÜNİTE : HZ. MUHAMMED

Allah'ın Kulu Hz. Muhammed (s.a.v.)

- Hz. Muhammed (s.a.v.) de bizim gibi bir insandı. Mekke'de bir anne ve babadan dünyaya geldi. Çocukluk ve gençlik dönemlerini yaşadı. Evlendi, çoluk çocuk sahibi oldu. Ömrü sona erince de vefat etti.
- Peygamberimiz yaşamı boyunca normal bir insanın karşılaşılabileceği birçok durumla karşılaştı. Yeri geldi sıkıntı çekti, fakirlik gördü, üzüldü, yakınlarını kaybetti. Yeri geldi sevinçli anları oldu.
- Bedenî ihtiyaçları oldu; hastalandı, iyileşti, bazen üzüldü, gözyaşı döktü.
- Rızkını kazanmak için çalıştı, çobanlık yaptı, ticaretle uğraştı.
- Kur'an-ı Kerim'de de Peygamberimizin bizler gibi bir insan olduğunu ifade eden ayetler vardır.

"De ki: Ben de ancak sizin gibi bir insanım..." (Kehf suresi, 110. ayet)

"(Ey Muhammed) Şüphesiz sen öleceksin ve şüphesiz onlar da öleceklerdir." (Zümer suresi, 30. ayet)

• Hz. Muhammed (s.a.v.) Allah tarafından peygamberlik göreviyle görevlendirildiğinde başlangıçta Mekkeliler çok şaşırıldılar, hatta inanmadılar.

• Çünkü insanlar, bir peygamberin olağanüstü özelliklere sahip, gelecekte haber veren veya meleklerle benzeyen biri olması gerektiğine inanıyorlardı. www.huseyinarasli.com

• Onların bu düşünceleri Kur'an-ı Kerim'de şöyle dile getirilmiştir: "Onlar şöyle dediler. Bu ne biçim peygamber; (bizler gibi) yemek yiyor, çarşılarda dolaşiyor. Ona bir melek indirilmeli, kendisiyle birlikte o da uyarıcı olmalıydı. Yahut kendisine bir hazine verilmeli veya içinden yiyip (zahmetsizce geçimini sağlayacağı) bir bahçesi olmalıydı..." (Furkan suresi, 7.-8. ayetler)

• Kur'an-ı Kerim, onların bu iddialarına Peygamberimizin şu şekilde cevap vermesini istemiştir: "De ki: Ben size 'Allah'ın hazineleri benim yanımdadır' demiyorum. Ben gaybı (geleceği) da bilmem. Size 'Ben bir meleğim' de demiyorum. Ben sadece bana gönderilen vahye uyarım..." (En'am suresi, 50. ayet) Konuyla ilgili başka bir ayette de şöyle buyrulur: "De ki: Ben Allah'ın dilediğinden başka kendime herhangi bir fayda veya zarar verecek güce sahip değilim. Eğer ben gaybı (geleceği) bilseydim elbette daha çok hayır yapmak isterdim ve bana hiçbir fenalık dokunmazdı. Ben sadece inanan bir kavim için bir uyarıcı ve müjdeciyim." (A'raf suresi, 188. ayet)

• Peygamberimizin diğer insanlardan farklı olan özelliği ise, O'na Allah'tan vahiy gelmesidir.

"Ben ruhbanlıkla emrolunmadım, evlenirim, uyurum, uyanık da kalırım. Oruç tuttuğum gibi (Ramazan ayı dışında) tutmadığım da olur." Hadis-i Şerif

Allah'ın Elçisi Hz. Muhammed (s.a.v.)

Hız. Muhammed (s.a.v.) Allah'ın kulu ve peygamberidir. O'nun diğer insanlardan ayrılan en önemli vasfı, Allah'tan vahiy almasıdır. O, Allah'tan aldığı emirleri, yasakları, bilgileri insanlara tebliğ etmekle görevlidir. www.huseyinarasli.com

Tebliğ: Peygamberlerin Allah'tan aldıkları bilgileri insanlara hiç değiştirmeden, olduğu gibi aktarmaları.

Hız. Muhammed (s.a.v.) Son Peygamberdir: Hız. Muhammed, Allah'ın insanlara gönderdiği son peygamberdir. Allah, peygamberimizden sonra yeni bir peygamber ve kutsal kitap göndermeyecektir. Peygamberimizin bizlere tebliğ ettiği ilkeler evrenseldir, yani tüm insanlık için geçerlidir.

"...O (Muhammed), Allah'ın resulü ve nebilerin sonuncusudur. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir." (Ahzab suresi, 40. ayet)

Hız. Muhammed (s.a.v.) Kur'an'ı Açıklayıcıdır: Kur'an, Hız. Muhammed'e indirilmiştir. Dolayısıyla Kur'an'ı en iyi anlayan ve yorumlayan insan, Hız. Muhammed'dir. Peygamberimiz Kur'an ayetlerinin içerdiği anlamları insanlara sözleriyle ve davranışlarıyla açıklamıştır. Kur'an'da yer alan bazı ayetler herkesin anlayabileceği kadar açık ve anlaşılırdır. Bazı ayetler ise kapalılık içerir. Örneğin Bakara suresi 238. ayette "Namazlara ve orta namaza devam edin..." buyrulmaktadır. Bu ayette geçen "orta namaz" ifadesiyle ne kastedildiğini sahabeler anlayamamış, Peygamberimize sormuşlardır. Peygamberimiz de orta namazın "ikinci namazı" olduğunu söyleyerek ayeti açıklamıştır. Kur'an'da namaz, oruç, hac, zekat gibi farz ibadetlerin yapılmasını emreden ayetler vardır. Ancak bu ibadetlerin ayrıntılarıyla ilgili bilgi Kur'an'da yoktur. Ayrıntılarını insanlara Peygamberimiz öğretmiştir.

"...İnsanlara, kendilerine indirilene açıklaman için ve insanlar düşünüp anlasın diye sana da bu Kur'an'ı indirdik." (Nahl suresi, 44. ayet)

Tefsir: Kur'an ayetlerini geniş bir şekilde, ayrıntılarıyla açıklayan bilim dalı.

Hız. Muhammed (s.a.v.) İnsanlık İçin Bir Uyarıcıdır: Peygamberimizin görevlerinden birisi de uyarıcı olmasıdır. O insanları, Allah'ın varlığına ve birliğine inanmak, Kur'an'da emredilen yoldan gitmek (sırat-ı müstakim), İslam'ın ilkelerini benimseyip yaşamak, kötü şeyleri terkedip iyi şeyleri yapmak konusunda (emr bil maruf, nehy anil münker) uyarmıştır. Peygamberimiz sadece Mekkelileri değil, tüm insanlığı uyarmıştır. O, uyarma görevini yaparken baskı ve zorlamadan kaçınmıştır.

"Ey Peygamber! Biz seni bir şahit, bir müjdeleyici, bir uyarıcı, Allah'ın izniyle O'nun yoluna çağıran bir davetçi ve aydınlatıcı bir ışık olarak gönderdik." (Ahzab suresi, 45.-46. ayetler)

"...Senin görevin sadece tebliğ etmektir. Hesap görmek ise bize aittir." (Ra'd suresi, 40. ayet)

Hz. Muhammed (s.a.v.) İnsanlığa Bir Rahmettir: Yüce Allah'ın Hz. Muhammed'i insanlara peygamber olarak göndermesi, kullarına olan bir lütfudur. Bu durum insanlık için bir kurtuluştur. Çünkü insanlar daha önce apaçık bir sapıklık içinde iken Hz. Muhammed peygamber olarak gönderilince insanları eğitmiş, onlara güzel ahlakı, doğru davranışları öğretmiş ve böylece toplumda daha önceden var olan birçok kötülük ortadan kalkmıştır. Örneğin Peygamberimiz; İnsanları tevhid inancına çağırdı, kan davalarına son verdi, kabile savaşlarının önüne geçti, Allah katında herkesin eşit olduğunu, kadınlara değer verilmesi gerektiğini belirtti, kız çocuklarının öldürülmesinin önüne geçti, yetimi yoksulu koruyup gözettiler, adaletsizlikle mücadele etti. O (s.a.v.) insanlara sevgiyle yaklaştı, kaba ve kırıcı olmadı, kin gütmedi, asık suratlı olmadı. Herkesi sevgi ve şefkatle kucakladı. Bütün bunlar Hz. Muhammed'in insanlığa bir rahmet olduğunu vurgular.

"(Resulüm) Biz seni ancak ahlamlara rahmet olarak gönderdik." (Enbiya suresi, 107. ayet)

Hz. Muhammed (s.a.v.) Güzel Ahlakın Tamamlayıcısıdır: Peygamber Efendimizin ahlakı çok üstündü. Kur'an'da "Ve sen elbette üstün bir ahlak sahibisin." (Kalem suresi, 4. ayet) denilerek bu duruma dikkat çekilmiştir. O (s.a.v.), her davranışıyla insanlara örnek olmuştur. Böylelikle hem öğretirken, hem de yaşayarak insanlar arasında güzel ahlakın yerleşmesini sağlamıştır. Doğru sözlü ve dürüst oluşu, adalete önem vermesi, emaneti koruması, herkesin görüşüne önem vermesi, alçak gönüllü, merhametli, güler yüzlü, sorumluluk sahibi oluşu ve bunun gibi daha birçok güzel vasıfları, O'nun (s.a.v.), güzel ahlakın tamamlayıcısı olduğunu açıklar. İnsanlar da O'nu örnek alarak Kur'an ahlakını öğrenip uygulamaya çalışmışlardır.

"Resulullah sizin için en güzel örnektir." (Ahzab suresi, 21. ayet)

Kâfirun Suresi ve Anlamı

Kur'an-ı Kerim'in 109. suresidir. Mâûn sûresinden sonra, Fîl sûresinden önce Mekke'de inmiştir. Sûre adını ilk âyetinde geçen ve "inkârcılar" anlamına gelen kâfirûn kelimesinden almıştır. Sûrede Hz. Peygamber'in Allah'a ortak koşma (şirk) konusunda inkarcılarla kesinlikle birleşmeyeceği açık ve net bir üslûpla ifade edilmekte, inancın şirkten uzak tutulması hedeflenmektedir.

Bismillahirrahmanirrahim

Kul yâ eyyüheh kâfirun. Lâ a'büdü mâ ta'büdü. Ve lâ entüm âbidüne mâ a'büd. Ve lâ ene âbidün mâ abedtüm. Ve lâ entüm âbidüne mâ a'büd. Leküm diynüküm veliyedîn.

"De ki: Ey kafirler! Ben sizin kulluk ettiklerinize kulluk etmem. Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz. Ben sizin kulluk ettiklerinize kulluk edecek değilim. Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz. Sizin dininiz size, benim dinim de banadır."

5. ÜNİTE : İSLAM DÜŞÜNCESİNDE YORUMLAR

Din Anlayışındaki Yorum Farklılıklarının Sebepleri

Din: Allah tarafından vahiy yoluyla ve Peygamberler aracılığıyla gönderilen ilahi kurallar bütünü.

Din Anlayışı (Mezhep): İslam alimlerinin (müctehidlerin) dini anlama ve yorumlama çalışmaları sonucunda ortaya çıkan kollar.

İslam dininin temel kaynakları → Kur'an-ı Kerim ve Peygamber Efendimizin sünneti.

Din ve Din Anlayışı (Mezhep) Arasındaki Farklar:

» Din vahye dayanır, mezhep insanların görüşlerine dayanır.

» Din evrenseldir, mezhep bölgeseldir.

» Dinin hükümleri değişmez, mezheplerin hükümleri insana ve zamana göre değişebilir.

» Din bir tektir, mezhepler birden fazla olabilir.

Mezhepler Nasıl Ortaya Çıktı: Peygamber Efendimiz hayatta iken Müslümanlar İslam dini hakkında merak ettikleri, öğrenmek istedikleri, anlayamadıkları konuları O'na sordular. Birinci ağızdan dini öğrendiler. Peygamberimiz insanlara İslam'ı en iyi şekilde anlattı ve öğretti. Peygamberimizin vefatından sonra da Müslümanların dini öğrenme ve anlama çalışmaları devam etti. Bu arada İslam coğrafyası genişledi. Müslüman alimler (müctehidler), İslam coğrafyasının farklı bölgelerinde, farklı kültürlere mensup yeni Müslümanlara İslam'ı anlatmak, ortaya çıkan yeni sorunlara Kur'an ve sünnet ışığında çözümler bulabilmek amacıyla hüküm çıkarma (ictihad) çalışmalarında bulundular. Sonuçta insanların bilgi birikimlerine, anlayışlarına, yapılarına, kültürlerine hatta yaşadıkları coğrafyalara göre farklı mezhepler ortaya çıktı.

DİN ANLAYIŞINDAKİ YORUM FARKLILIKLARININ SEBEPLERİ

• **İnsanın Yapısı:** Mezheplerin birbirinden farklı olmalarını etkileyen faktörlerin başında insanın yapısı, yani müctehidler (mezhep kurucularının) yapısal özellikleri gelir. Bazı insanlar olaylar karşısında duygusal bir yaklaşım sergilerken, bazı insanlar mantıklarını ön plana çıkarırlar. Yine herkesin hayat tecrübeleri, eğitim-öğretim düzeyleri farklılık arz eder. Örneğin; öğretmenimiz sınavda bir atasözünü açıklayan kompozisyon yazdırsa, herkes farklı cümleler, farklı örnekler ile olayı anlatmaya çalışır. Hiç kimsenin görüşü harfi harfine ötekine uymaz. Yaş faktörü de insanların sorunlar karşısında farklı yaklaşımlar, farklı düşünceler sunmasında etkindir. İşte bu durumlar İslam alimlerinin Kur'an ve sünneti yorumlarken (ictihad ederken) farklı görüşler sunmalarına sebep olmuştur. www.huseyinarasli.com

• **Kültürel Yapı:** Mezheplerin birbirinden farklı olmalarını etkileyen faktörlerden biri de, müctehidler farklı toplumlarda ve kültürlerde yetişmiş olmalarıdır. Her toplumun benzer yanları olduğu gibi örf, adet ve kültür bakımından farklı yönleri de vardır. Müctehidler Kur'an ve sünneti yorumlarken (ictihad ederken) yaşadıkları toplumun özelliklerini, kültürünü, adetlerini, örfünü İslam'ın özüne aykırı olmayacak şekilde ictihadlarına (yorumlarına) yansıtmış olabilirler.

• **Toplumsal Değişim:** Toplumlar sürekli değişim ve gelişim içindedirler. Örneğin insanoğlu tarım toplumundan sanayi toplumuna, oradan da teknoloji toplumuna geçiş yapmıştır. Bu değişimler insanların düşüncelerini, olaylara bakışını etkilemiştir. Bu sebeple Kur'an ve sünnetin yorumlanması da zaman içinde değişmiştir. Ancak Kur'an'ın hükümleri zamanın değişmesiyle asla değişmez. Kıyamete kadar değişmeden sürecektir. Burada değişen ictihadlardır. Örneğin İmam-ı Azam hazretlerinin yaşadığı devirde hoparlör, televizyon, radyo vb yoktu. Bu cihazların ibadetlerde kullanımı ile ilgili yeni hüküm arayışları, toplumsal değişimin sonucudur.

İtikadî (İnançla İlgili) Yorumlar

Mezhepler Nasıl Ortaya Çıktı: Peygamber Efendimiz hayatta iken Müslümanlar İslam dini hakkında merak ettikleri, öğrenmek istedikleri, anlayamadıkları konuları O'na sordular. Birinci ağızdan dini öğrendiler. Peygamberimiz insanlara İslam'ı en iyi şekilde anlattı ve öğretti. Peygamberimizin vefatından sonra da Müslümanların dini öğrenme ve anlama çalışmaları devam etti. Bu arada İslam coğrafyası genişledi. Müslüman alimler (müctehidler), İslam coğrafyasının farklı bölgelerinde, farklı kültürlere mensup yeni Müslümanlara İslam'ı anlatmak, ortaya çıkan yeni sorunlara Kur'an ve sünnet ışığında çözümler bulabilmek amacıyla hüküm çıkarma (ictihad) çalışmalarında bulundular. Sonuçta insanların bilgi birikimlerine, anlayışlarına, yapılarına, kültürlerine hatta yaşadıkları coğrafyalara göre farklı mezhepler ortaya çıktı.

İtikad: Sözlük anlamı "inanç" demektir. İslam dinindeki inanç esaslarını inceleyen, araştıran bilim dalına denir.

İslam'da İnanç Esasları:

- » Allah'a inanmak,
- » Meleklerle inanmak,
- » Kitaplara inanmak,
- » Peygamberlere inanmak,
- » Ahiret gününe inanmak,
- » Kader ve kazaya inanmak.

İslam dininin ilk dönemlerinde Müslümanlar arasında itikadi konularda herhangi bir şüphe ve farklı düşünce bulunmuyordu. Sahabeler Peygamberimizden öğrendikleri bilgileri tereddütsüz kabul ediyorlardı. Yani İslam'ın ilk yıllarında itikadi konularda farklı mezhepler yoktu.

İtikadî Mezhepler Nasıl Ortaya Çıktı:

- » Zaman içinde fetihler yoluyla İslamiyet farklı coğrafyalara yayıldı.
- » Farklı milletlere ve kültürlere mensup birçok insan Müslüman oldu.
- » Bu insanlar yaşadıkları kültüre ve eski inançlarına ait bazı konuları İslam'a ait gibi yaşamaya çalıştılar.
- » Eski Yunan düşüncesine ait birçok felsefi eser Arapçaya çevrildi. Bu durum Müslümanlar arasında "her şeye şüpheyile yaklaşma" anlayışını yaygınlaştırdı.

Bütün bu saydığımız gelişmeler müctehidlerin (İslam alimlerinin) İslam dininde yer alan ve yukarıda saydığımız inanç esasları ile ilgili ehli sünnet inancını korumak için sistemli çalışmalar yapmalarına yol açtı. Müctehidler yeni ortaya çıkan şüpheleri ve fitneleri gidermek için itikadi konuları akıl ve nakille açıkladılar. Böylece itikadi mezhepler ortaya çıktı.

İtikadî Mezhepler:

- Maturidî Mezhebi: Ebu Mansur Muhammed Maturidi'nin (öl. 944) ictihadları (görüş ve düşünceleri) çerçevesinde oluşan itikadi mezhep.
- Eş'arî Mezhebi: Ebul Hasan Ali el-Eş'arî'nin (öl. 936) ictihadları (görüş ve düşünceleri) çerçevesinde oluşan itikadi mezhep.

Fıkî Yorumlar

Fıkîh: İslam dininde yer alan ibadetler, evlenme, boşanma, miras, ticaret vb konuların hükümlerini inceleyen ve delilleriyle birlikte ortaya koyan bilim dalıdır. Bu saydığımız konuların nasıl gerçekleşeceği, ne şekilde yapılacağı vb konular fıkîh bilimi sayesinde anlaşılır.

İslam dininin ilk dönemlerinde Müslümanlar sade bir hayat yaşıyorlardı. Toplumsal hayatta çok fazla sorun ve karmaşık durum yoktu. İbadetlerle veya sosyal hayatla ilgili olarak sahabeler merak ettikleri, öğrenmek istedikleri veya çözüm bulamadıkları konuları Peygamberimize danışıyorlar ve O'ndan öğrendikleri bilgileri tereddütsüz kabul ediyorlardı. Yani İslam'ın ilk yıllarında fıkîh konularında farklı mezhepler yoktu. www.huseyinarasli.com

Fıkîhî Mezhepler Nasıl Ortaya Çıktı:

- » Zaman içinde fetihler yoluyla İslam dini farklı coğrafyalara yayıldı.
- » Farklı milletlere ve kültürlere mensup birçok insan Müslüman oldu.
- » Sonuçta sosyal hayat gelişti ve insanların sayısı arttı. Peygamberimizin zamanında olmayan sorunlarla karşılaşıldı.
- » Müslümanlar karşılaştıkları sorunlara İslam dininin bakışını öğrenmek amacıyla müctehidlerden (İslam alimi-mezhep kurucusu) görüş istediler.
- » Müctehidler kendilerine iletilen soru ve sorunlara, Kur'an ve sünnetten yola çıkarak çözümler ürettiler, fetvalar verdiler.
- » Bu görüşler ve fetvalar zamanla sistemli hale gelerek fıkîhî mezhepler ortaya çıktı.
- » Ayrıca fetihler yoluyla yeni İslam'a giren toplulukların kültürleri, hatta yaşadıkları bölgelerin iklimleri de fıkîhî mezheplerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Fıkîhî Mezhepler:

- Hanefî Mezhebi: İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin (öl.767) ictihadları (görüş ve düşünceleri) çerçevesinde oluşan fıkîhî mezhep.
- Şafii Mezhebi: Muhammed bin İdris eş-Şafii'nin (öl.819) ictihadları (görüş ve düşünceleri) çerçevesinde oluşan fıkîhî mezhep.
- Maliki mezhebi: Malik bin Enes'in (öl.795) ictihadları (görüş ve düşünceleri) çerçevesinde oluşan fıkîhî mezhep.
- Hanbelî mezhebi: Ahmed bin Hanbel'in (öl.854) ictihadları (görüş ve düşünceleri) çerçevesinde oluşan fıkîhî mezhep.

Tasavvufî Yorumlar (Tarikatlar)

Tasavvuf: İslam dininde yer alan ahlakî esasları hayata geçirmeyi amaçlayan, Peygamber Efendimizin sünnetine dayalı bir hayat tarzını yaşam biçimi haline getirmeyi ilke edinen ilim dalıdır.

Mutasavvıf: Tasavvufi hayat tarzını benimsemiş ve yaşam tarzı haline getirmiş kişi.

İslam'ın ilk dönemlerinde tasavvufi yorumlar yoktu. Çünkü o zamanlar Müslümanlar sade ve gösterişten uzak bir hayat yaşıyorlar, Peygamber Efendimizin sade yaşamını bizzat gördükleri için lüksten, gösterişten uzak duruyorlardı. Ayrıca sahabe efendilerimiz Kur'an ahlakını titizlikle uygulamaya çalışıyorlardı. Çünkü gözlerinin önünde en büyük örnek olan Peygamberimiz vardı.

Tasavvufi Yorumlar Nasıl Ortaya Çıktı:

- » Peygamberimizin vefatından sonra İslam topraklarının genişlemesi ve fetihlerin etkisiyle Müslümanlar zenginleşti.
- » Bu durumun sonucunda İslam dünyasında lüks ve gösteriş arttı.
- » Bunu farkederek bazı İslam alimleri, Hz. Peygamber'in ve sahabelerin dönemindeki hayat tarzına tekrar dönülmesi konusunda eğitici ve öğretici çalışmalar yaptılar, görüşler sundular.
- » Bu görüşler; dünya malının büyümesine kapılmamak, mal zenginliği yerine gönül zenginliği, nefsi terbiye etmek gibi Kur'an ahlakında yer alan ilkelerdi.
- » Zamanla bu görüşler doğrultusunda tasavvufi yorumlar oluştu.

Tasavvufi Yorumlar

Yesevîlik: Türkistanlı Hoca Ahmed Yesevi'nin (öl. 1167) görüş ve düşüncelerine dayanan tasavvuf ekolüdür. Hoca Ahmed Yesevi, Türkistan'ın Yesi kentinin Sayram kasabasında dünyaya geldi. Küçük yaşta babasını kaybetti. İlk eğitimini Yesi şehrinde aldı. Ardından dönemin önemli ilim merkezlerinden Buhara'ya gitti ve orada ilim tahsil etti. Sonra memleketi Yesi'ye dönüp ders vermeye başladı. Birçok öğrenci yetiştirdi. Öğrencilerine ve insanlara İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarını anlattı. www.huseyinarasli.com

Hoca Ahmet Yesevi, insanlara İslam'ın ilkelerini anlatırken "hikmet" adı verilen şiirlerini kullandı. Sade, akıcı ve anlaşılır bir Türkçe ile yazdığı bu şiirleri, halkın İslam'ı anlayıp öğrenmesinde çok etkili oldu. Ahmet Yesevi'nin hikmet adı verilen bu şiirlerinin toplandığı kitabının adı "Divan-ı Hikmet"tir.

Yesevîliğin Önemli Bazı İlkeleri:

- » Dünya malına değer vermemek
- » Allah'ın emirlerine uyma konusunda titiz davranmak
- » Doğru sözlü ve dürüst olmak
- » Kendini başkalarından üstün görmemek
- » Cömert olmak
- » Sırları açığa vurmamak
- » Allah'ın rahmetinden ümit kesmemek
- » Misafire ikram etmek
- » Yumuşak huylu olmak
- » Cemaatle namaza önem vermek
- » Devamlı abdestli gezmek
- » Allah'ı çokça zikretmek...

Kâdirîlik: Abdülkadir Geylani'nin (öl. 1169) görüş ve düşüncelerine dayanan tasavvuf ekolüdür. Abdülkadir Geylani Peygamberimizin soyundan gelmekte olup İran'ın Geylan kasabasında doğdu. Küçük yaşlardan itibaren ilim tahsiline başladı. İlk eğitimini Geylan'da aldı. Ardından devrin önemli ilim ve kültür merkezlerinden Bağdat'a giderek orada meşhur alimlerden ilim tahsil etti. Önce Kur'an'ı ezberledi. Sonra da tefsir, hadis, fıkıh, kelam, mantık, matematik ve tıp ilimlerinde eğitim aldı. Eğitim hayatını tamamladıktan sonra öğrencilerine dersler vermeye, halka İslam'ın ilkelerini anlatmaya başladı. Sohbetleriyle ve verdiği derslerle insanlar üzerinde derin etkiler bıraktı. Eserleri yüzlerce yıl beğeniyle okundu.

Abdülkadir Geylani'nin Önemli Eserleri: Fütûhu'l-Gayb, El-Fethu'r-Rabbanî, Günyetü't-Tâlibîn

Kadirîliğin Önemli Bazı İlkeleri:

- » Şakayla bile olsa asla yalan söylememek
- » Verdiği sözünü yerine getirmeye çalışmak
- » İnsanlara ve diğer canlılara kötülük yapmamak

- » Hiçbir durumda beddua etmemek
- » Günah işlemekten özenle kaçınmak
- » İnsanlara yük olmamak
- » Başkalarının malını mülkünü kıskanmamak
- » Her zaman alçak gönüllü olmak
- » Mecbur kalmadıkça Allah adına yemin etmekten kaçınmak...

Nakşibendilik: Nakşibend kelimesi Farsça'da (İran dili) nakış yapan anlamındadır. Muhammed Bahaiddin hazretleri tasavvufu insanların kalbine nakış nakış işlediği için kendisine bu lakap verilmiştir. Nakşibendilik, Muhammed Bahaiddin Nakşibend'in (öl.1389) görüş ve düşüncelerine dayanan tasavvuf ekolüdür. Muhammed Bahaiddin Nakşibend, Buhara yakınlarındaki Kasr-ı Ârifân köyünde dünyaya geldi. Döneminin alimlerinden ve mutasavvıflarından ilim tahsil etti. İlmiyle, takvasıyla, sade yaşantısı ve güzel ahlakıyla herkes tarafından sevilip sayılan bir kişi oldu. Ayrıca o mütevazı bir insandı. Haramlardan son derece sakınırdı. Hediyeleşmeye önem verir, kendisine gelen hediyeleri karşılıksız bırakmazdı. www.huseyinarasli.com

Nakşibendiliğin Önemli Bazı İlkeleri:

- » İnsan helal çerçevesinde dünya nimetlerinden yararlanmalı, günlük işlerini aksatmamalıdır. Ancak Allah'a karşı kulluk görevlerini asla ihmal etmemelidir.
- » Daima Allah'ı zikretmeli, O'nu hatırlıdan çıkarmamalıdır.
- » Allah'ın emir ve yasaklarına uymakta titiz davranmalıdır.
- » Allah'ın tüm yarattığı canlılara iyilik etmelidir.
- » İbadete devam etmeli, her işte Allah'ın rızasını gözetmelidir.
- » İç ve dış dünyasını her türlü kusurdan arındırmalıdır.
- » Nakşibendiliğin en temel ilkelerinden biri "Halk içinde Hak ile beraber olmak"tır...

Mevlevilik: Büyük Türk mutasavvıfı Mevlana Celaleddin Rumî'nin (öl.1273) görüş ve düşüncelerine dayanan tasavvuf ekolüdür. Mevlana hazretleri 1207 yılında Belh şehrinde dünyaya geldi. Babası sultânı'l-ulema (alimler sultanı) Sultan Veled, annesi Mü'mine Hatun'dur. Mevlana küçük yaşlarda iken ailesi ile birlikte Anadolu'ya göç etti ve Konya şehrinde yaşamaya başladı. İlk tahsilini babasından aldı. Daha sonra Halep, Şam, Konya gibi zamanın önemli ilim merkezlerinde eğitim gördü. Zamanının bütün ilim dallarında kendini çok iyi yetiştirdi. Büyük medreselerde dersler okuttu, çok talebeler yetiştirdi. Görüşleriyle, düşünceleriyle ve eserleriyle geniş halk kitleleri üzerinde derin etkiler bıraktı. 66 yaşında Konya'da vefat etti. Mezarı Konya'dadır. Mevlana, insanların eğitimi üzerinde önemle dururdu. O, güzel ahlaklı insanlardan oluşmuş huzurlu bir toplumun eğitim sayesinde mümkün olacağını belirtmiştir. Mevlevilikte "sema" töreninin önemli bir yeri vardır.

Sema: Ney ve nısıfiye gibi müzik aletleri eşliğinde elleri iki yana açıp dönerek yapılan zikir.

Mevlana Celaleddin Rumî'nin Önemli Eserleri: Mesnevi, Divan-ı Kebir, Fîhi mâ fih.

Mevleviliğin Önemli Bazı İlkeleri:

- » İnsanları sevmek ve hoşgörülü olmak
- » Başkalarının ayıplarını yüzlerine vurmamak
- » Din, dil, ırk ayrımı yapmadan bütün insanları sevmek
- » İnsana değer vermek
- » Gönümüzü kötü huylardan arındırmak
- » İbadetleri samimi bir şekilde yerine getirmek

Alevilik-Bektaşilik

Alevilik: Alevi, Hz. Ali'yi seven, onun taraftarı olan demektir. Alevilik ise Peygamber Efendimizin vefatından sonra Hz. Ali'nin halife olması gerektiğini savunan ve Hz. Ali'yi sahabelerin en faziletlisi olarak gören düşünce akımıdır.

Bektaşilik: Bektaşilik, büyük Türk-İslam düşünürü Hacı Bektaş-ı Veli'nin görüş ve düşüncelerine dayanan tasavvuf ekolüdür.

Bu iki düşünce akımı Hz. Ali, Ehl-i Beyt ve on iki imam sevgisini temel aldıkları için zamanla birlikte anılır olmuşlardır.

Alevilik-Bektaşiliğin Ayırt Edici Özellikleri:

» Alevi-Bektaşî kültüründe Hz. Ali cesareti, kahramanlığı ve Peygamber Efendimize olan yakınlığı nedeniyle çok önemli bir yere sahiptir.

» Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ev halkı anlamına gelen ehl-i beyt de Alevilik-Bektaşilik'te çok önemlidir. Alevi-Bektaşiler ehl-i beytin mensupları olan Hz. Ali, eşi Hz. Fatıma (Peygamberimizin kızı) ve onların çocukları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e (Peygamberimizin torunları) büyük bir sevgiyle bağlıdırlar.

» Alevi-Bektaşiler Hz. Ali'nin soyundan gelen on iki imama da büyük bir sevgi ve saygı gösterirler. On iki imamın yolundan gidilmesi gerektiğine inanırlar.

Cem: Alevi-Bektaşî ekolünde dede, pir veya mürşit denilen manevi liderler yönetiminde ve belli kurallar çerçevesinde yapılan dini tören.

Başlıca Cem Törenleri:

» Yılın ilk cemi olan "Abdal Musa cemi". Bu cem her yıl sonbaharda küskünlerin barıştırılması ve toplumsal barışın sağlanması için yapılır.

» İşlediği bir suç nedeniyle düşkün ilan edilen ve toplumdan dışlanan birinin tövbe etmesi ve kul haklarını ödemesi üzerine yapılan "düşkünlükten kaldırma cemi".

» Vefat eden birinin vefatının yedinci veya kırkıncı gününde kurban kesip lokma dağıtmak suretiyle yapılan "dârdan indirme cemi".

Cemevi: Cem törenlerinin yapıldığı yer.

Razılık ve Kul Hakkının Sorulması: Üzerinde kul hakkı olan bir kişinin Alevi-Bektaşî inancına göre cem törenine katılması uygun görülmez. Cem töreninin başında dede insanlara birbirlerinden razı olup olmadıklarını sorar. Birbirlerine haklarını helal etmelerini, küskünlerin barışmasını ister. Sonra orada bulunanlar tarafından haklar sahiplerine iade edilir, helallik alınır. Bu uygulamaya razılık ve kul hakkının sorulması denir.

On İki Hizmet: Cem töreni yapılırken yerine getirilmesi gereken hizmetlere denir. Bunlar aşağıda belirtilmiştir.

Dede	: Cemi yöneten manevi önder.
Rehber	: Dedenin önüne postu serer. Cemde düzeni sağlar, dedeye yardım eder.
Gözcü	: Cemin sessiz ve sakin geçmesini sağlar.
Çerağcı	: Cemevindeki aydınlatma araçlarını yakar.
Zakir	: Cemde tevhit, düvaz-imam, mersiye, nevrüziye ve miraçlama okur. (Miraçlama: Peygamber Efendimizin miraç yolculuğunu ve dönüşünde kırklar meclisine uğramasını anlatan şiirler.)
Süpürgeci	: Cemevinin temizliğini yapar.
Sakacı	: Ceme katılanlara su, şerbet dağıtır.
Sofracı	: Ceme katılanların getirdiği yemekleri toplar ve dağıtır. Kurbanların kesilmesinden ve dağıtılmasından sorumludur.
Semahçı	: Semah dönülmesine öncülük eder.
Peykçi	: İnsanları cem töreninden haberdar eder.
İznikçi	: Ceme katılanların ayakkabılarını düzenler.
Bekçi	: Ceme katılanların evlerinin güvenliğini sağlar.

Semah: Cem törenine katılanların manevi coşku halinde kendilerinden geçerek ilahi aşkla ayakta dönmeleridir. Semah bağlama eşliğinde ve kadın-erkek birlikte yapılır. Semahın figürü olan sağ elin ayasının yukarı, sol elin aşağı bakmasının anlamı, "Hak'tan alır, halka veririz. Kendimize hiçbir şeyi mal etmeyiz." demektir.

Musahiplik (Yol Kardeşliği): İki ailenin birbirlerine ölünceye kadar yol kardeşi olma sözü vermeleridir. Aileler anlaşıkaları zaman musahiplik cemi düzenlenir. Bu anlayış Peygamberimizin hicretten sonra ensar ile muhaciri kardeş ilan etmesine dayanır.

Dua ve Gülbenkler: Alevilikte duaya gülbenk denir. Bu inanç sisteminde insanlar içlerinden geldiği gibi Allah'a yalvarırlar. Cemevlerinde ise dua ve gülbenk dedelerin eşliğinde okunur.

Hızır Orucu: Alevi-Bektaşî kültüründe şubat ayının 13. 14. ve 15. günlerinde tutulan oruç.